17

МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВІАШАГІКХЕТА!

СЕРДАЛО

Свет

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІай обкома, Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Советан Министрийн Советан орган. Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУЬЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

ШОАТТА 26 ДЕКАБРЬ 1964 шу № 155 (4012).

Мах 3 кап.

«Чечингсельстрой» треста аьшкабетона заводе Хамидов Вискана Аьхьмада арматурщикалла болх бу 4 шу совгІа ха я. ХІанз балха тІа хьалха латтачарех ва Аьхьмад. Коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цІи лелаеш ва из. Шийн болх дика хоаш хиларга хьежжа да доаха къахьегама толамаш. ХІара смена норма 120 процент кхоачашъю цо.

Дукха болхлой ба цо шийн балха, аьлча дІа а душ балхах кхетабаь. Шийн балхаца айхха бузам болча Орджоникидзевски гІишлой техникуме деша вагІа из. Дикен тІехникен чаккхйоаккхаш латт цо из техникум а.

Сурта тІа: С-338 яхача станокаца аьшкасаьрг озаш воаха арматурщик Хамидов Аьхьмад.

И. Плиева сурт.

КЕРДАЧА РУБЕЖАШКА

КОММУНИСТИЧЕСКИ КЪАХЬЕГАМА УДАРНИКИЙН КОЛЛЕКТИВАЙН

V-ча РЕСПУБЛИКАНСКИ СЛЕТЕ ДАКЪА ЛАЬЦАРАША НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР-ерча БОЛХЛОШКА, КОЛХОЗХОШКА, ИНЖЕНЕРНО-ТЕХНИЧЕСКИ БОЛХЛОШКА, ГІУЛАКХЕРЧА НАХАГА, ІИЛМАН КУЛЬТУРАН ДЕЯТЕЛАШКА, БЕРРИГАЧА КЪАХЬЕГАМХОШКА ДАЬ

КХАЙКАРАЛ

Деза ноквъостий!

Семилетка тІехкьарча шера чу йолаш латт вай социалистически паччахьалкхе. 1965 шера Паччахьалкхен плана цифрашца задеш хІара советски сага гу Дьахем производительни низаш дІахо дегІадоалаладера, цун низ чІоагІбаре рузкъаш дебацаре, халкъа ваьхара боаре дика лакхбаре къахьехьа Коммунистически парте, Советски правительства керда йоахе еш хилар. Цудухьа вай мехкарча хІора къахьегамхочо чІоагІа мегадир СССР Лакхехьарча Совете тІеийца Законаш, гІад а ваха уж кхоачашде ница ва из. ХІаьта коммунизма материально-технически база хьаяр дукха латтабеча къовсама хьалхарча мугІарашка болхараш коммунистически къахьегама тІехьарча болама юкъа дукха лоацараш ба.

ХІанз цу болама юкъе даькъа лоаш 100 эзар совгІа саг ва вай республике. Коммунистически къахьегама коллективаш яха сий дола цІи лелаеш я 90 предприяти, 811 цех, 4780 бригада. Из цІи хІанзале еннай 7 предприятена, 195 цеха, 1770 бригадана, хІаьта коммунистически къахьегама ударник яха цІи лелаеш ра 17 эзар болхло, инженер, техник, гІулакхера саг.

Къахьегамхошта юкъе тІеттІа шерагІа кхоаш латт «Берригаш а цхьанненца тІехьа — цаІ массанена гІехьа» яха коллективизма принцип. Производства хьалха латтарий къахьегама керда дийлла «Таханера новатора рубеж — кхоана коллектива рубеж» яха лозунг. Коммунистически къахьегама тІехьарча юкъо керд-керда гІулакхаш доладаь производственни коллективаша. Берригача республике кьаппаьцай за доалаш хІаманаш [illegible] хьакъехьа косоаш 15 предприяте дІайолаль лочил. Коммунистически къахьегама цІи лелаеча Грознески нефтемаслозавода коллектива инициативах республикерча дунихача предприятешка шерра яхь кьрнай производства комплекси экономически эффективность бакъан делаш.

Шерра дегІайоагІаш латт производствена кулгалдара юкъе къахьегамхоша дакъа лоцара керда формаш: общественно-технологически конструкторски бюрош, экономически анализа групаш, новаторий советаш. Хе ца къаеаш шоай къахьегам, знанеш, опыт общестеана боча пайданна дІател творчески коллективаша. Цу доллача хІамаша ноквъостал ду КПСС XXII-ча съезда решенеш чакхъяхара, социалистически декхараш кхоачашдара. Масала, укх шера 11 бетта зале продукци арахецара план 101,8 процент кхоачашъяьй республика промышленносте. Совхна цу хаталца арахийцачунца нийсйича 9,8 процент дукхагІа арахийцай продукци укх шера, къахьегама овсарле 5,4 процент лакхъяьй.

Цхьабакъда, карагІадьаьна кІамаш мел декхий доле а, эха, берригача советски наха а не мара, кхеачамбец царех. хІаьта тхо кийча ле дани дІахьалхашнакъе аха, кердача, кхы а лакхагІча рубежашка кхача гІерта.

Тхо кхайк Нохч-ГІалгІай АССР-ерча болхлошка, колхозхошка, инженерашка, техникашка, гІулакхерча нахага, Іилман культуран болхлошка, берригача къахьегамхошка социалистически яхь кхы а шерагІа йоаржаяра, семилетка задеш хенал хьалха кхоачашъяр дукха дерриге низаш дІадалара уж тІа о хьакаш! Дукхала хьекхамаш сов а деахаш, кхы а хьинарагІа къовсам лоаттабе база арахецаш йола продукци гаттера дика, дунхагІа кхергйолаш, куцалахьа, тешаме хилийтар дукха. ТІакдика хІамаш теле потребителе!

Республикера берригача къахьегамхой ваха тІехьех коммунизма материально-технически база хьаеча. Башха-дика кхоана йола саг хьалкхеча хьинаре къахьегара. Берригача халкъа хулийтаргба вай коммунистически къахьегама тІехьара болам. ХІаране дешнаш а хинна дІаоттийла «Коммунистически хьинале болх бе а ваха а Іомала» яха девиз. ХІарене сиййна план оттайолла къахьегама овсарле лакхъяра, продукце дикала товаре из язкаргба дІабода мах лохбере, къовсам лоаттаболба хІамаш кхоманаш хьурмат дара духьа, хадданза лакхболба шийн общеобразовательни боараш, эргийоахаш тоайолле шийн квалификаци. Шерра къовсам боарабе база производства культура бахьан делаш, цІагІа, производстве, нах вІашагІкхетачашарша эздел делаш хилар духьа.

Ноквъостий Іилманхой, инженераш, техникаш, хьекархой, лораш! Коммунистически къахьегама тІехьарча болама юкъе гІа, камагІа дукхагІа чІоагІбе вахарцари производствацари бузам! Творчески инициатива тІаерзав технически прогресс сихъяра, къахьегамхой культурно-технически общеобразовательни боарам лакхбара, идейни кхетар чІоагІбара. Коммунизм хьалъечун моральни кодекса принципаш берригача къахьегамхой вахара норма а хинна дІаоттийла!

Дас санна йоаха аш а чІоагІа терко аш а ва вай мехкара цІена къахьегаш, общественни декхар цІена лелаеш, шийн гостал, хьаьнаьй, творчески хьинар Дьаханна, коммунизма гІуланга дІалуш вола хІара саг.

Оаха, слета даькъа лаьцараша, Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета, вай хьамсарча правительствана дош лу, коммунизм хьалъяра декхараш телаш кхоачашдар духьа, парте генеральни кийн цун Программа чакхъяккхар духьа, дукха езача вай Даьхен низ дІахо чІоагІбар духьа лоаттабеча къовсама Нохч-ГІалгІайчен къахьегамхоша шоай низа хьинари кходорг ца хиларах.

БОККХА КХАЪ

Хьанна вовзац гІорваьнна халхара говзанча РСФСР заслуженни Нохч-ГІалгІай АССР халкъен артист Эсамбаев Махьмуд? Массанена а дукха еза саг цецвоаккхаш йола цун говза искусстве. МоллагІча моттига — йоккхача городе, гаьнарча юрта — из концерташ уттадеш велча хана боккхача безамца тІаьц из массанахьа а. Эсамбаева Махьмуда искусстве вай мехка кийза ца Іеш доаьол дехьарча мехкашка а дика йовваш я. Из дукказза а хиннав доаьол дехьарча мехкашка концерташ уттадеш, советски искусства сий лорадеш.

ХІанз Махьмуд Советски Союза тайп-тайпарча городашка концерташ уттадеш гастроле вахава. Цо гойт «Дунен тІарча халкъий халхараш» яха керда программа. Боккхача безамца тІаьц хьежараша из керда программа а.

Нохч-ГІалгІайчен къахьегамхошта массаза а боккха тоам хул шоай мехкахочо баьккхача хІара толамах. Къаьстта боккха кхаъ ба укх деношка республике кхаьчар. 24 декабре арадаьннача «Известия» яхача газета тІа кепа техаб литературан искусствах даькъе Ленински премеех йоача Комитета хоам.

Театральни искусства даькъе Ленински преми хьожае оттабьаранта юкъе ва Эсамбаев Іалисултана Махьмуд. Цун кандидатура оттаьй КПСС Нохч-ГІалгІай обкомо, Нохч-ГІалгІай АССР культура министерствас, Нохч-ГІалгІай АССР культура болхлой профсоюза обкома президиумо, Нохч-ГІалгІай паччахьалкхен филармоне, Нохч-ГІалгІай педагогически института коллективо, «Красный молот» яхача машиностроительни завода, «Терек» яхача Грознески мебельни фабрика коллективаша, Нохч-ГІалгІай хоровой общества.

«Дунен тІарча халкъий халхараш» яхача программах Эсамбаев Махьмуда кандидатура Ленински преми хьожае оттаяр — из вай республика культурин вахаре Іалаьмате доккха гІулакх да.

И. Плиева сурт.

ДАЬХЕННА—ДУКХАГІА ШУРА!

ХІАНЗЕ А ПЛАНАЛ СОВГІА...

1964 шера 10.700 центнер шура якха а 9000 центнер паччахьалкхенга йоха а аьнна план еннаяр тха совхоза. Хьалхарча ах шера, массаза а баьчул вогІа болх бир совхоза шурий-товарни ферма болхлоша. ШоллагІча ах шера хьадда гІулакхаш чакхдаьхар, доахан кхоабияга теадир, шура яккхара графикаш хІара денна массе фермага дІакхачийта дьаьлар тхо, хІаьта фермана чухьа хІара доарьяга дІакхачийтар оаха графикаш. Доаркашца беседаш йир оаха, эгара тІехьагІа йоаккхача шурийца хьоанал дукхагІа хилар дийцар царна. Цул тІехьагІа доахан яккагІа, шура еррига а Іойоаккхаш детта баьлар доарьяш, хІаьта, цулухьа шурий хьоанал 3,4 — 3,6 процентагара 3,9—4,1 процентага кхоачаш даьх а елар.

Болхлошка цхьана хІара денна балхий итогаш е даьлар тхо. Итт дийнахьара задеш кхоачашъяьча дикагІа йоача доаркашта пхе сома лоархІама ахчан преми телар, шоллагІа моттиг яьккхачоа а совгІат, решта аьнча, доаркай материальни безам совбаьккхар, хІаьта цу доллача хІамаша совхозага йиш хилийтар шура яккхарен паччахьалкхенга йохарен план хенал хьалха кхоачашъе. Шурий-товарни ферма болхлоша дош деннад ер шу чакхдалалехьа паччахьалкхенга планал совгІа 400 центнерал кІезигагІа йоацаш шура йоха.

Доахан Іахара дисар, вайна ма хаьа, боккха бала ба шура яккхара гІулакха, цхьабакъда, техникаша-осеменатораша М. Березина, Г. Мусаева, доаркашен скотникашен шоай декхараш цІена кхоачашдар бахьан долаш ахьмаеттех цхьа етт а Іахар боса моттиг хинняц совхозе. Шера планах хІара 100 Іаттэ 85 Іаса де дезача метте 20-ча декабре кхаччалца даьраш 99 Іаса да.

Берригача совхозе гІоала лаьрхІача планах хІара кхоабача Іаттагара 2100 килограмм шура яккха езача метте 20-ча декабре кхаччалца хІара кхоабача Іаттагара яьккхар 2300 килограмм. Цхьабакъда, дикагІа йолча доаркаша Юсупова Марнас, Усманова Тушас, Ямаева Шукисата, Бекханова Халисата хІара кхоабача Іаттагара 2900 килограмм шура яьккхар, хІаьта доаркаша Зелимханова Курпатуся Ибрагимова Зайхьаси кхы а дукхагІа яьккхар. Ца хьоахабича баргбац Дудуев Бали, Яхъяев Хаджи, Дадаев Адаш, Дауруев Халид санна болх дика скотникаш.

Доахана Іан кийча дика йир шурий-товарни фермай болхлоша. Мел оша гІожен мошен доакъарш кийчдир. ХІана доахата рациона юкъе йоагІа хьажкІий силос, мукха ча, гороха буц, барда. Цул совгІа, шурий хІара килограммана лоархІаш 300 грамм концентрированни доакъар кхоач доахата. Мукха чал гороха буц цкъа аьте яг а хьамне, бийхача бардала кІаьду.

Шурий фермай болхлой кийча ба 1965 шера кхы а дикагІа толамаш даха, цар декхар тІаьц 1965 шера хьалхарча квартале план хенал хьалха, 20 март хьатІакхачалехьа, кхоачашъе. ХІанча план хІанига яц — 1964 шера хьалхарча квартале 1400 центнер хиннача метте — 1700 центнер.

Доахан Іана хьалоашка кхоабеш долдашехьа а, цар продуктивность лох ца яларал совгІа, кхы тІа а лаькку. ХІанз хІара кхоабача Іаттагара денна бийсалкен юкъера лаьрхІача хьаьнача шурий 6,5 килограмм йоаких. ХІанта торокаш кхы а дукхагІа я.

Ф. СУХОМЛИНОВ,

Грознески производственни управлене «Ермоловский» яхача оалхазарий доладеча совхоза директор.

Т. ДЗУЕОВ,

вертера зоотехник.

МОСКВА. Вурийтта дарбаш препарат арахец Московски эндокринни заводо.

Сурта тІа: инженер-химик Г. Климало инсулин хьаеш йола вакуум-выпарни установка нийсъеш йоаля.

А. Стужина сурт.

ТАСС фотохроника.

РЕСПУБЛИКА ПРОМЫШЛЕННОСТА

ЙОККХА КОТАЛО

Вай республикерча промышленни предприятей коллективаша йоккха къахьегама котало яьнихар—хенал хьалха 25-ча декабре эзашан продукции нотурах йола еррига промышленни продукции [illegible] семилетка хенагІча шера план телашца кхоачашъяьй. Шера планах лаьрхІачул совгІа арахецаргья 10 миллион совгІа сома мехка продукци. Итт ди хенал хьалха кхоачашъяьча буруя телара шера план кхоачашъяьй буруя деттараша.

[illegible] латташ ба мехкадьттакойн химикаш — Нохч-ГІалгІайчен болхлой плана хьалха латта отрад. ДІадахача шерацо дистача арахийцача промышленни продукца боарам 10 процент лакхбеннаб.

Лакхача темпаца дегІаух промышленноста коарлІамера отраслеш — мехкадьтта, химически, машиностроительни отраслеш. Мехкадьтта хьадеккхар дегІаденад 34 процент, химе продукци — 33 процент, машинеш хьаяр — 12 процент совгІа.

Керда производственни мощносташ болх ба дІайолаллийтарах, шерра техникахи Іилмахи пайда эцарах, дукхача рационализаторешни изобретателашен творчески хьинаре къахьегарах къахьегама овсарле дІадалачаь шераца нийсйича 5 процент лакхъеннай. Эгара лакхагІа къахьегама овсарле я «Грознефта», Грознефтехимзаводы яхача объединенешца чуйоагІача предприятей, «Красный молот» яхача завода, новогрознески ТЭЦ-е, кхыча предприятей. Боккха термин тІабакхийтабер предприятей экономически хьинархеш лакхдара.

Бедал, материалаш, доагор, электроэнерги, продуце дикали къахьегама овсарлен лакхъяра, кхьйоля мероприятеш кийчъяра чотак укх шера цхьайтта бетта арахецача продукцега дІабода мах лох а беш «Грознефта» объединене — 1197 эзар сом, Грознески химически комбинате — 700 эзар сом, крекинг-заводо—457 эзар сом, нефтемаслозаводе—320 эзар сом, «Грозэнерго» управлене—466 эзар сом, кхыча ича тресто—255 сом лоча кхоадаьд.

Республикерча предприятешка хьинаре къахьегаш ба болхлой, инженерно-технически болхлой, берига специалисташ керда мероприятеш кийча а ди балха юкъе кхахьара, цо сихагІа дегІаухийтаргья промышленни продукци, лакхагІа хулийтаргья цун дикал, лохберігба арахецача продукцега дІабода мах, хенал хьалха кхоачашъергья семилетка тІехьарча шера план.

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ЙИЪЛАГІА СЕССИ

Селхан, 25 декабре, Нохч-ГІалгІай АССР (кхоалагІа хержача) Лакхехьарча Совета йиълагІа сесси хилар.

Сессе ладийгІар 1965 шера Нохч-ГІалгІай АССР-а халкъа боахам дегІабоалабара Паччахьалкхен планах (докладчик—республика госплана председатель Брыксин В. Я.), хІаьта 1965 шерарча Нохч-ГІалгІай АССР Паччахьалкхен бюджетах 1963 шерара республика бюджет кхоачашъярах (докладчик — республика финансий министр Цолоев С. Д.) лаьча докладашка.

Бюджетни комиссе содоклад йир цу комиссе председатела Осмаев А. Ч.

Уж докладаш йийцачул тІехьагІа сессе цхьабарт а белаш чІоагІдир 1965 шера халкъа боахам дегІабоалабара Паччахьалкхен планах республика бюджетах дола Нохч-ГІалгІай АССР Законаш, хІаьта Нохч-ГІалгІай АССР 1963 шерара бюджет кхоачашъярах бола республика Лакхехьарча Совета Сопам а тІаийцар.

Сессе балхах йола материалаш газета тІа кепа тохаргья.

ШУРА ТІАКХИЙТТАЙ

Соахка Шелковской производственни управлене «Коммунизма га бода никъ» яхача колхоза шурий-товарни ферме яьккха еррига шура 230 эзар килограмм гаргга хилар. ХІаьта укх шера цхьайтта бетта 408 эзар килограмм яьккхай укхаза из. Аллха цхьан декабрь бетта 28—29 эзар килограммал кІезигагІа йоацаш шура яккха лаьрхІад ферма хьайбаш леладераша. Цу тайппара, ферме йоаккха еррига шура цхьан шера соахкарчул 200 эзар килограмм, е 89 процент дукхагІа хургья. Кхаал дукха шура цІаеиха а яьккхаш колхоза ферме.

Юкъера лаьрхІача фермера детта доахан 25—30 етт мара дукхагІа хиннадац укх шера. Ферме шура дукхагІа яккхара керттера бахьан да доахана продуктивность лакхъялар.

ХІара кхоабача цхьан Іатта лоархІаш соахка 1300 килограмм шура яьккхар ферма хьайбаш леладераша, хІаьта укх шера 20-ча декабрга хкаччалца яьккхай 2100 килограммал совгІа, е 800 килограммал дукхагІа.

Толам баккхара ноквъостал даьча корттерча бахьанех цаІ да, доарьхайн божа Іуйн кадраш хьахаржа а лелае а ферма кулгалхошта хар. Хьалха цхьан шера цьакацайола доаркаш 2—3-за хувцалора, доахана группаш вест-хаста цхьан бера вокх бохар. Из бахьан долаш шура дукха эшалора. Из кхоачашбоацар хІана цІендаь дІадаьккхад.

Дика дегалаьца а вІаштІехьа дика даьккха а да ферме хьайбаш леладерий къахьегамах мах толга. Планал совгІа продукци яккхарах доаркашта а скотникашта а хоашта доагІача алапел совнагІа кхы тІа а шура лу, совгІа яьккхача шурех 25 процентага кхаччалца. Цу тайппара, шура дукхагІа яккхара гІулакха боккхача лоархІаме хилар къахьегама лаьха материальни безам тІабакийтар.

Ферма хьайбаш леладераша боккха болх баьб доахан Іахар ма дисийтара гІулакха а. Соахка дукха шура эшаелар колхоза шурий-товарни ферме дукха доахан Іахар дисар бахьан долаш. Цудухьа цІенхашта уйла тІакхийтар доахана искусственни осеменени ярра. ХьалххагІа а оттаьь кийчйир, доахан дахара график, хьайбашта осеменени яра учет дика вІашттІехьъяьккхар. Из бахьан долаш хІанз нагахьа етт Іахар бисац ферме. Шу чакхдаллалц аргІ-аргІа даьхк доахан. Цудухьа ферме йоаккхаш йола шура а хІара бетта - бетта дукхагІа хул.

С. АСОВ.

СОВЕТСКИ ПРАВИТЕЛЬСТВА ЗАЯВЛЕНИ

Нацистски тІема зуламхой, цар зуламаш дай «дукха ха яларах», 1965 шера май бетта дена судага гІолла бехктоккхаме оаьнта соцаде аьнна ше решени яь хилар 20 ноябре хьакхайкадаьд ФРГ правительства. Цунца дувзадена Советски правительства аьча заявлене тІа йовх, гитлеровцаша дунеенна адамлеелла духьала даь къизагІа дола зуламаш массазарча уголовни зуламашца нийсде а лаьца воалаш эггара дукхагІа йоаккхаш йола ха 20 шу мара йоацача хІанз а ФРГ долаш долча 1871 шерарча уголовни кодексхьарна судаш е а лаьрхІад ФРГ правительствос.

Из «позици» бакъьйр духьа Бонна официальни гІозараша дуц, дукхагІа бола нацистски зуламхой хІанале бехктокхаме ваз а баьннаб, цудухьа такхаш я керда зуламхой гучабаха вІашттІехьдоале, дукхаза ха яьннача тІехьагІа хала да зуламаш тахка, яхаш. Геттара дика гуш да, цхьаккха тайпа политически, юридически е моральни лард кІал йоацаш из аргументаци хилар.

Советски правительства заявлене тІа йовх, берригача халкъий, берригача адамий оалангарча, вахара хьаштанта дукьаа дерзадь дар гитлеровций зуламаш. ФуннагІа хилча а цхьанна тайпара а де доагІаш долаш таІазар ца деш кІалхарбалийта йиш яц нацистски зуламхой — къиза зуламаш дараз бехкебараш.

Ха гаьна ялара йола 1871 шерарча германски уголовни кодекса положенеш гитлеровски тІема зуламхошта оттае йиш йолаш яц, лакха белгалъяьча, хІанзарча дунен халкъашта юкъерча права нормашта духьала уж хиларах. Иштта да из хІанз ФРГ-а лелаш долча конституце тІа а.

Нах боабаьча фашисташта амнисти яла аьнц ФРГ правительства аьча решене чІоагІа эгІазбийгар массанахьара, цу даькъе Малхбузен Германера а, уж гІулакхаш дІабаьнача тІема шерашка гитлеризма къизача зуламех байнача миллионаш болча наьха памята глумлени ярсанна, тІем тІа эцарах нийсхал яккхара планаш уггаеча низашта поощрени яла гІертилга санна лоархІаш бола, дог-уйла цІена долаш мел бола нах.

Советски правительство хьеж, ФРГ территоре тІа мел бола тІема нацистски зуламхой боккъонца хІанзарча дунен халкъашта юкъерча права нормашца маьхкара суда бехктоккхаме оаьлгеш царна таІазар дехгеш Іалашдеш дола гІулакхаш США, Великобритане, Франце правительствашка чаккхдахарга. Дуне шоллагІча дунен тІема катастрофана юкъеззата, фордаш хилийта адамий цІий Іодаийтача гитлеровски зуламхошта доагІаш дола таІазар де деза, уж нийсхон судаз шичахьа а мел дукха а лечкъа боадже а.

(ТАСС).

УДМУРТОВИ АССР. Ижевски хьалъеш латт кахьат хьадеш йола машинангъа Iалаьмате йоккха завод.

Цу семилетка ударни гIишлон цхьаццайола объекташ хIаналехьа а болх бе йоалленнай. Царца я 58 квадратни метр производственни майда йолаш йола предприяте керттера корпус. Цу чу кийчъе йолаьй кахьат хьадеш йола хьалхара ши машин.

Завод Iалашъеш латт Iалаьмате нийса болх беча, эттара а йоккхагIйола кахьати картони деш йола агрегаташ аракецара лаьрхIача уникальни оборудованеца.

Сурта тIа: завода керттерча корпусе. Сегежски целлюлозно-кахьата комбината дIакхьийта лаьрхIа йола эттара хьалхара кахьат хьаду машина вIашагIйоллаш латт.

ТАСС фотохроника. Э. Евзерихина сурт.

АТЕИСТА САЙРЕ

Iилман атеизма проблемашта «атеистий клуб» вIашагIйоаллараха йола преподавателий студентий Iилма-атеистически конференци хилар укх деношка Нохч-ГIалгIай педагогически институте.

Конференци хьайийлар философски Iилмай кандидата доцента Р. Н. Дужрайна. «Хьакъ-кIаьан дуьл» аьнна яр биологически Iилмай кандидата, доцента К. Р. Гладковскийс аьча доклада тема. Дезо къамаьл дьча профессора Д. Д. Мальсагова хиллар наьха кхетам чура шираьниеча гIулакхашца къовсам лоаттабе безарах.

«Ердув дахар, дIадахкара бертига шиа тIабазийта беза», — йоах ше къамаьл деш Нохч-ГIалгIай исторе, мотта, литература Iилма-тохкама института хьехархочо нов. Саламова.

Конференце дIахо къамаьл дир студентка Дудаевас а кхычар а.

Конференце бехка моттигаш хаьа лоапаш хилар КПСС Нохч-ГIалгIай обкома секретарь нов. Б. Г. Габисов.

О. ШАДИЕВ.

КХОАНЕ ГАРГАКХУВЛАРАШ

Семилетка ахкагIча шера цIаъ заман хьалха кхоачашьяра къахьегама вахте а этта дика толамаш даьхар укх шера «Октябрьнефта» НПУ мехкадьаттахоша. Мехкадьаттеи газеи лакхара шеран план 18-ча декабре кхоачашьйиш оаха.

Тха мехкадьатта управлене хьалха латташ я нов. Агамирова кулгалду телемеханизированни промысла коллектив. Цу коллективо шера план кхоачашьйир 17-ча декабре.

Миттта дика къахьегама толам балха вIаштIехьдаьлар мехкадьатта организационно-техническеи, геолого-технически мероприятеш кийчъара болхлоша, инженерно-технически болхлоша хьанийр къахьегарах.

Укх шера хьалхарча ахкагIа кварталe «Октябрьнефть» НПУ коллективо Ерригсоюзни социалистически ялье хьалхара моттиг яьккхай. КхоалагIча квартале РСФСР Министрий Советех ВЦСПС-и карара дара чехш ЦIе байрахх елар тха управлене мехкадьаттахошта. ТIадоагIача шера из ЦIе байрах

карара ца кийби дита а ахкашта.

Шера план хаьна дукхах хьалха кхоачашьйай мастера Ю. С. Брещенкоз кулгалдеча коммунистически къахьегама цIи лелаеча буруш лeттача бригадо. Планал совгIа тоха бурув б1аьш метр да. Миттта шера план заман хьалха кхоачашьйай мехкадьатта доакхача нов. Ананьева, оалакхийнагIа хьаттама дIаша ремонт еча нов. Сопиохаева кулгалдеча коммунистически къахьегама цIи лелаеча бригадаша.

Шера планах балха юкъе ахьа ехаш хиина тоалого-технически мероприятеш 146 яр, хIаьта балха юкъейаххьай 401 мероприяти. Уж мероприятеш кийчъарах пландах лаьрхIачул дукха а дукхагIа тIа — кийттал доакха мехкадьатта.

Гойт-Корт ахача мехкадьатта доакхача моттиге кийчъаь керда мероприяти 60 совгIа а, цар тоаре хилийтай планаш совгIа заьраш тонаш «Iаьржа дошув» даьккха. Цига укх шера болх бе дIайолаенай керда кар скважина.

Цар а дикка социальниха хьадоахаш мехкадьатта.

Автоматизаци механизаци еча группа а дикка къахьийгар укх шера. Къаьстта дика болх бир моттагIа волча инженера Егиазов Аркадий Богдановича, нов. Тенарова кулгалдеча коллективо. Укх шера Гойт-Корта кимиассоси станцена автоматизаци яь. Гойт-Кортора, 16-ча участкора оадоакха хьаехарен дIахоьхийрон балхашта механизаци яь хIаанехьа.

Керда техникеи технологии балхе юкъе лехьара дукха балхаш даьд НТО ахача организаце. Цига шийн декхараш толамца кхоачашдеш да автоматизацех механизацеи инженер нов. Гладков, вонкхагIоахи инженер В. М. Морозов, мехкадьатта доакха мастер Н. А. Минутин, кхыбараш.

Дог гIоздоаккхаш толамаш даьхад рационализаторашa укх шера. Шера план тIайийча хилча декхараш хадал хьалха кхоачаш а деш балха юкъе йиккхай 492 рационализаторски предложени. Цар пачхьахьалкхенна баь пайда 158,7 эзар сом ахча да.

Къахьегама тесаммаш кхи а лакхъеш 1965-ча шера чотх къахьегаш ба «Октябрьнефта» НПУ мехкадьаттахой.

Р. ШАМИЛЕВ,
«Октябрьнефта» НПУ къахьегама отдела начальник.

ЛЕРТТIА ЛЕЛАБУ ШИЙ БОЛХ

Дика къахьийгад укх шера Котар-Юрта Совета болхлошеи юрта активои. Тха юрта Совете болх беш яр 4 массаза болх бу комиссеш, улица тIара комитет, 2 накъъостий суд, халкъа дружинникий отряд, депутатий посташ. Цу общественни организацей болх лерттIа вIаштIехьбаккхара хаст-хастте йора оаха общественникашна болх мишта вIаштIехьбаккха беза, кхоачашде деларaш малагIа декхараш да дуацаш йола семинарски занятеш. Болх миттта дIаоттабиеча хьалаш медда хала кийслой а хьалхашка латта декхараш лерттIа кхоачашде торо хул.

Тха юрта вахаре эттара дикагIа даькъа лоацаш волча шин коммунистах хоадем болаш дуцца безам ба са. Массаза болх беш йолча комиссе председатель волча юрта Совета депутатах Ибрагимова Нурдехи юрта кхалнаьха Совета председатель йолча юрта Совета депутатах Исаева Умрехи лаьца хургда аз. Шаьхка а хIама деш ца хилча са ца тоаш, миччахьа а пайдана, дика дар деш хилча цига хьалхарча мугIаре хиина лоаш болча наьах ба уж. Тха юртарча къахьегамхошта дика хьокхаш гойтара уж шоашта тIехьбахка а хов царна. Шоай юртхошта эшар, лоир дика кхетаду цар.

Тахан аз хилча санна дагадоагIа сона цхьа хила хIама дага а лаьца Ибрагимов Нурди се волча вена.

— Вай юрта цхьан улицагIара никъ геттара бехаб, — йоах цо. — ДоIа Iотта а лайкха хетта ма баьлла а саг гIаш дIавахка йиш йолаш хилац из. Хьавел, из тоабара фу де деза аьлле дага даьл вай. кIезига хIама мара а дац цу гIулакха де лезар — ерригаш а еттех машин жагIа. Цо ахачоа раьза ца хилча валанзар со а. Кастта никъ тоабир. ТIаккха кIира далалехьа кхы а доккхагIа дола гIулакх а дахьаш ювавера Нурди.

— Улица тIа йоккха сонтар я. Цу чу гIолла Iоухача хих саг дикъа воалалац. Боккхий бараш меттел каъий бераш а ца цига гIолла тIехдувла деза, аьлар цо. ФуннагIа дале а ше кара лаьцар чакхдаьккха воалалца сатуврдаи цун — миттта саг ва Нурди. Общественни хьисапе, кIирал денощка нах вIашагI а тоха тIий тоаду цо. из бахьан духьала гIишлой материалех мара ахча вIаддахийте дезаш хилансар. ХIаьта юрталоша миттта йоакхо еш вола депутат шоай чиларах доккхал а деш тоаду уж. Гой шоана гIалат даьннадац вай из харжарах, йоах цар.

Миттта цIенъейтар Нурде юрта бIехьенцa гIув а. Гаьнаш хIоанга юр тха юрта, цудухьа улицашта дехьеи сехьеи гаьнаш йоцIа оарцагIйоаха лаьрхIар Нурде. Наха дика хьалхьнар из гIулакх. Массеха ха даьча керда дIаесIа 7 эзар гаь яр юрта. Дукха ха наалехьа уж гаьнаш хьал а хиина лаза а теха тха юрта куц доаккхаргда.

Цу тайпара керда 3 гIув яьккхай, 4 цIенъйай, 2 тIий тийхад, кхидараш даьд тха юрта. Баьача махагара совленех дола дуxх, шура, фуаш, тха хьэдара доакха новкъостал ду тхона Ибрагимов Нурдо. Цу гIулакха йола шера план кхоачашьйай.

Тха юртахошта культурни салаIара моттигаш кийчъара ша куьг вIашка ца дуллаш къахьегаш я депутат Исаева Умри а. Клуба художественни самодеятельноста, юрта библиотека болх лерттIа тоабара доккха новкъостал ду цо. Ше плакаташ, лозунгаш кийчъеш, юрта боахаерча дикагIчарех лаьца беседаш ю, газеташ тIара статьяш еш бригадашка. Тха клуба самодеятельни артисташа оттадеча концерташка даькъа доал Умре. Цудухьа чIоагIа дукха а ез из тха юртахошта.

Л. УСТАЕВ.
Урус - Мартана района Котар-Юрта Совета председатель.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ГРОЗНЕНСКИ РАЙОННИ ЭНЕРГЕТИЧЕСКИ УПРАВЛЕНЕ БОЛХЛОШТА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИИЛЕН ГРАМОТАШ ЯЛАРАХ ДОЛА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

Нохч-ГIалгIай АССР энергетика дегIайоалдеча дукххача шерашка а бераш хьадоалаш а болх барах Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиуме сийлен грамоташ дойла:

Асуданов Щокай Iабаза — «Грозэнерго» ахача районни управлене Грозненски теплоэлектроцентрала тепловой тIахьожамеи автоматикаи цеха электрослесаря-прибориста.

Малаксянов Борис Ивановича — «Грозэнерго» ахача районни управлене Новогрозненски теплоэлектроцентрала электрически цеха электролабораторе мастера.

Майгурова Зоя Тимофеевнайна — «Грозэнерго» ахача районни управлене Грозненски теплоэлектроцентрала химически цеха начальника.

Недобежкин Владимир Евгеньевича — «Грозэнерго» ахача районни управлене оборудовании нийсъеча, цунна тохкам беча, йоагхала бустам бохкача а автоматикана а гIулакх деш волча электрослесаря.

Петрушин Александр Евгеньевича — «Грозэнерго» ахача районни управлене Новогрозненски теплоэлектроцентрала гIишлоний управлене бригадира.

Руденко Василий Ефимовича — «Грозэнерго» ахача районни управлене № 3 йолча Грозненски теплоэлектроцентрала производственно-технически отдела начальника.

Сатуев Баудина Шарипа — «Грозэнерго» ахача районни управлене Центральни ремонтно-технически завода ремонтно-котельни цеха слесаря.

Слюсарев Виктор Андреевича — «Грознефть» ахача объединене энерго-механически отдела керттерча энергетика.

Холода Степан Васильевича — «Грозэнерго» ахача районни управлене Малхбузехьарча электрически сетий электропередачий линешта гIулакх дара волча начальника.

Шешкин Олег Петровича — мехкадьаттаи газовой промышленноста комплексни автоматизаци яра йолча Ерригсоюзни Iилма-тохкама а проектни конструкторски а институте Грозненски филиала директора.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель
И. АЛМАЗОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Секретарь
Н. СЫЩИКОВ.

г. Грозный, 23 декабрь.

ГОВЗА КУЛГАШ

Дийнаь цхьайтта сахьат доалаш латтар Назранерча «Электроинструмент» ахача заводе со дIачуваьлча. Заводa механически цеха болх беш боахкар дукха гIалгIай мехкарий. Царна юкъе яр къаьстта дика къахьегарца балгаьльнна йола Гойтова Османа Хьава а.

ЗIамига йолча хана дешa цунна дага бoаллаш бар станокаш тIа бу болх, токарий болх. Цудухьа Назранера завод болх бе йоалоннача хьалхарча денощка цига балха ера из. Дукхьашка Iомалуш яр Хьава. ХIана за гIерташ, из хоавр новкъостошта дIахеттаи дукха гахьаташ дIахьора цо. Дукха за алалехьа кхоачашхилар дага лаьттар. Электросверлилкаш хьалоа говзал дика караерзайир Хьавас. Балха тIа кулг дe тIехьа шаьрлора.

КарагIдаьннача кхоачаийбаь Iомар Хьава. Ше болх бешехьа сайрийнарча школе дешa яхар из. ХIана уггалагIча классе деша ягIа. Дикаи тIехдикеи доашаш йистейоаккхаргья цо ворхIагIа класс, аьлча харц хургдац.

Заводе болхлошта юкъе хьалха латтарех я Хьава, новкъосташо бaлха хьехаш ду цо массаза а. ХIара сменах 190—200 процент кхоачашъю электросверлилкаш [illegible].

Хьавайна со ихаиньа деш йолча хана, цхьа безаме ца йоl хьа тIа ера цунна. Уж бар цо хьийха, цун новкъостелна токарий говзал караерзаь мехкарий Чемурзиева Лейлеи Хьаваи Янша Тамареи. Цар а дика къахьет тIаьа. ХIара смена норма 101—103 процент кхоачашъю.

М. БУЛГУЧЕВ.

КХОАЧАШДАЬД ДЕКХАРАШ

Семилетка ахкагIча шера дика къахьегама толамаш даьтад Грозненски вагонни депо коллективо. ХIаналехьа кхоачашдаьд цо тIаьийца хиина социалистически декхараш. Цу декхарех планал совгIа кийчъе езаш хиина цистерна ши эзар яр, кийчъьараш 6 эзар совгIа цистерни я. Къахьегама оасарле 9 процент лакх а еш, араьхеча продукцега дIабеда мах лоIбарах паччахьалкхенна баь пайда 170 эзар сом ахча да.

Уж толамаш даха торе хиннай болх нийса вIаштIехьбаккхарах, организационно-технически мероприятеш балха юкъе ихахьарах. Къаьстта доккха новкъостал дир препарочни цехе йоаллийча паровой установка оттаре, фастенаш цистернаш малургIоаш опрыскиватель оттаре, технически хьожама пункташка электрозоккратеш оттаярах сихагIа ремонт ю вагонашта. Уж санна йола мероприятеш дукха я.

Коммунистически къахьегама сийлен цIи лохкара лаьрхача социалистически ялье хьанар сов деах. Нормаш кхоачаш ю цо балхе вай, къахьегама десятилетка техкаеш моттигаш хилац. ХIаналехьа коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цIи лелаеш 915 балхло ва. Дика хьекхамаш даха торе хул хIара болхлочун шинъ-кхоъ балха говзал хиларах.

Москвски предприятей болхлой а лаьца экономически эффективность хилийтара хьанаре къахьег вагонникаша. 70 болхло ва тIехьожам беацаш ше кийчъаь продукци дIалуш. Царна юкъе ба цистернаш лаараш нов. Кобзев, Жданов, Пенчук, Карабалсулов, слесараш нов. Щербинин, Алеширов, кхыбараш.

ХIанз укх шера план толамца кхоачаш а яь семилетка тIеххьарча шера ахы а дикагIа къахьегама толамаш даха лерхI Грозненски [illegible].

С. ЧУХАРЕНКО,
Нохч-ГIалгIай облсовпрофа производственни отдела заведующи.

ДУКХАГIА МЕХАНИЗИРОВАННИ ЗВЕНОШ

ВIаь ворх саг чувоагIаш я тха дешархой производственни бригадаш. Цхьабакъда, тха механизированни звенош кхо саг мара вац. Тха дерригаш а уттагIча классашка дешаш да. Укх шера оаха хьайийцар 200 гектар латта. ДIайийра хьажкIаш, шекара свекла. Механизированни хьисапе чакхдаьхар балхаш — культивацеш йир, лаьтта тIаьда хургдолаш накха баьккхар, миттта нхьалха бIаьстанара балхаш дир. Юкъера лаьрхIача хIара гектара тIара 70 центнер фуалхьаха хьажкIаши, 300 центнер силоси ийккхар. Дика хьувнъаи баьккхар шекара свекла кхееча а — 220 центнер цхьан гектара тIара. Цо хьагойт вай республике механизированни звенош дукхагIа хила езалга.

КхоалагIа шу да тха звенос болх бу. Совхха дика толам баьккхарах тха звеньевой Дзабраилов Рамзан Москве халкъа боахама карагIдьаннарий Выставке хилар. ХIаьта укх шера дика къахьегарах «Джалка» совхозе ТIоаннее лаха машин елар тхона.

Дика къахьегача мукъача хана сакъердаме салаIа а хов тхона — каст-каста тха кхашкара хьахьаза йиш я илле, ашарий оаз. Тхоай культстане художественни самодеятельность вIашагIа а оллe, сакъердамерча программех концерташ а уттадора оаха кхашка болх беча къахьегамхошта.

М. ТИМИРХАДЖИЕВ,
Шальа юкъерча школа механизированни звено член, слете даьа лаьцар.

ДЕ ЛАЬРХIАР ЧАКХДОАККХАРГДА

Итт гектара тIа дIайийра ТIой - Юртарча юкъерча школа производственни бригадо шекара свекла. Бакъдар, аьча, оаха денна дош 300 центнер хIара гектара тIара чул, аьнна дар. Свекла дIаелехьа уйла йир болх [illegible] бергба, свеклана гIулакх мишта дича бикъахьа да, 56 саг чувоагIа бригада кхаь звеноa екъаелар. ХIаьтта хий дилла йиш йолаш дацар, хIаьта иъа а хулгаца хьега деваш дар. ДIабелабир болх. Тховшта кхоачам хургба аьнна хетадаллалца кхашка минеральни а органически а удобренеш ехкар оаха. Цхьабакъда, уж цхьавнахьа дукхаи вокхазахьа кIезигеи нийсъелар. Цудухьа цхьатарра хиннабац хьуакъам. ХIаьта а юкъера лаьрхIача хIара гектара тIара 210 центнер чуийцар.

Совхха хиина гIалаташ хьа курглоацаш, бе безача балха план а оттаь оаха лаьрхIад хIара гектара тIара 250 центнер свекла чуя, хIаьта укх шера итт гектар мара ца хиннача тIадоагIача шера 20 гектара тIа а йоргья уж.

Кхашкарчул совгIа школа хаь а опыта лаьрхIа 0,9 гектар участок я тха производственни бригада. Цига дигь шу хьалха дIаетгIар оаха сомий гаьнаш. ХIанз шера-шера гаьнашта юкъерча лаьсача моттигашка кхартол, хорсаш, хохаш, миттта кхыдола бахча даараш дув. Укх шера «Октябра 40 шу» ахача совхозочул дукхха дукхагIа чуберa оаха сомий баьца даарий хьуакъам. Къаьстта дика хиннар тха коартолаш. Цудухьа тIадоагIача шера пхе гектара тIа дIае лаьрхIад оаха уж.

Р. ДЗАУРОВА,
Назрана района ТIой-Юртарча юкъерча школа дешархо, слете даьа лаьцар.

ЯДЕРНИ ТIЕМА АДВОКАТАШ

Деррига дуьнен историех башха дукха доаца дукъа дакъа мара доацача цу хила классови общества истори долаленнача юкъагIа лаьрхIа ца валдал дукха доккхий а кагий а тIемаш хиннад. Кхоачам болаш да укх тIеххьарча пхи эзар ах эзаре шера 14500 совгIа тIема Iазап вдамашта тIаатта хилар, аьлча. Цу тIемашка йиъ миллиард саг гаогга мах баьб. ХIана укх сахьате лаьттан букъа тIа бахача бернагача нахал дукхагIа ба уж. Къаьстта дукха нах хIалак беш хилар империализмо хьоадаь дунен хьалхарен шоалагIен тIемаш.

Цудухьа адамашта геттара чIоагIа къувлаш да, йиш йолий-теш общества вахара юкъера тIема унзарленаш хIаьха, лаьттара чIоагIа машар ца болийташ сацабе, а массаза а доккха тружаI хинна наха тIалатта безаш болий-теш тIом, дамаш а махапа хила езаш йолий-теш из укзарле, яха, дош. ВIаши духьаларча шин идеологена — буржуазни юкъеи марксистско-ленински юкъеи — юкъе лоа ра къовсам датт хIанз цу дешa гонахьа.

Къаьнара строй дIа ла йоалийташ социализмгIоада якорь, паччахьалкхенашта юкъера гIулакхаш дер тIа доалахара средство, царна юкъера къовсамера дешаш къастадара метод эттара кхерамегIарча тайнарара низ белга шийха хулаш болча тIемашара лаха гIерт империализма деятелашта теоретикашта. ТIема конфликташ хилакза дерглоацаш а адамий общества кхьуметтел найлаш а гIулакх из долаш хьа а тьовхаш. Цунца ядерни тIом — шоаш кхеллача гIоне адамашта лайзача деррига тIемашта юкъе эттара дукхагIа хIалаш хилар тIадикхьаргдола тIом — бехказа баккхара идеологически лаьр йолла гIерт монополей оруженосцаш.

«Термоядерни тIемах» ахача книжка тIа американски империализма идеолога Г. Кана хьайкхай дукха нах хIалов беш йола средсташ юкъе а йоаллаеш бола тIом «мегаш хилара» хьакъехьара канибальски доктрина. Дунен кхоалагIа тIом тIа ца отташ лиса йиш ю алаш, хааш къарлу из. ТIема технина сихха дегIаярцеи гера тоадарцеи дийзза, водородни бомбашеи ракеташеи еттала дита а дита, хьы а «маькарагIа» тIемаш дарга баргба нах, йоах Кана — искусственно мохк агар хулийташ. МоастагIчун территоре тIара температура хулаш, миттта кхыдола гIулакхаш деш. Миттта я хьаьрвальнача милитариста аргументаши логикеи.

Ядерни тIема апологетика — империалистически идеологи йожараи талхараи хьахинар. Iалаьмате кIоарга кризис цунна тIаоттара хьокхам. Советски Союзаца а социалистически кхыча мехкашца а тоам хургбоаца моастагIал лаьрх белгадо.

Империалистически гIозараш тIа кхуиш дола авантюристически гIулакхаш Iалаьмате чIоагIа эхь дайнеи сий доацаши Iоаздаьь Б. Голдуотера «ХIана ма котало?!» ахача брошюра тIа. «Коммунизма жожагIата из ца дахийта-м вай дерригa дуне а дийна дIадоаккхаргда», — йоах американски «хьаьрдьаннаранта» керте латтачо. Голдуотера хьаькъалах туллаенна профашистски идейкаш хьагучаьлар республикански парте хIанз дукха ца йоанцаш хиннача программе а. Цу программах шоашта хетар 3-ча ноябре хиннача харжамашка дIаьлар къахьегама американцаша. Американски империализма эттара агрессивнегIеи ультрареакционнегIеи йолча групнай идеологи а политика а из хилар таро, голдуотерашнна чIоагIа ийнар цу хоржамаш ка.

ТIом бехказа боаккхийга хараийна хьувзача империализма идеологех доаллаш за тIема бокъонца дола бахьанаш къайлалахьа гIертилга. хьалха дIадхача хана цIакха хуоца ца душ тIемаш хилийта а тIехьа тIайоагIача хана массаза хулийтар доллаш а йола заниан а шоай зар деш йола факторш я уж бахьакаш. аза гIертилга.

ТIемаш духлувла социальни гIулакхаш къайлалахьа гIертилга ветара дукхагIа хьагучаьлла биологически теореца. Из теори хьаллоапара адамий общества хIатIахкарухь хьайбашта юкъера дегIаахара законаш, цар биологически гIулакх лерхI тIемах. Царна хетачох, тIема оала, социально-экономически хьалеха на боаллаш, эксплуататорски классашна паччахьалкхеннийн политика на боаллаш, сага биологически кхолланах, цун цIийха, инстинктех боаллаш. Дунен моллагIа тIом хьалехьа хьалхха геттара чIоагIа пропаганда еш тиина из легаенна теори хIанз яха а хьалийнеш, ядерни тIом хилайза барг на хилар бакъдаре юкъе йоахаш я.

Философа космополита Р. Кузенбалерге «Даиман болча тIемагара боккхача машарга» ахача книжка тIа йоах, масала, тIом биологически закономерность я, ше-ше вахар духьа даиман лоаттабеча къовсама форма я.

Ядерни тIема еш йолча пропаганда миттта гIулакх де оттальй «герзаш летташ кач ахара» бахьанаш сага психикаах, цун сина кIоаргланашка доакх. ахаш йола психически теори а. Из деча хана, общества экономически, материальни ювзаенна а ца лерхIаш, идеалистически — цIаккха а хувцалла йиш йоаца, йоаза йиш йоацаш, къайлено хьоарчанъ хIама из йолаш сагпа лерхI малгбузехьарча теоретикашта сага психика. Шаьо, сага психикана шийна чухь а эттара хьалхачо илане уттаьт сагаш доакха примитивни гIулакхаш, сакхетамеов деница сага хьантхуха гIулакхаш. «Сага вахара демонически низаш, иррационально данаш духьаха а низ болашегIа я хьаштдалаш волча хьаьхкалаш!» — ахаш яху малгбузехьарча идеолога В. Шоессера. Цун лаьра тIа цо хIа на хургдолаш лерхI тIом ца хилийтара деш дола хьисапера гIулакхаш.

Къаьстта кхерамерча вамалехьа дьннай антикоммунизма идеологера тIемий бахьаний хьакъехьарча ерна еш йола фальсификаци. Массо тайпарча а саботёрча а буржуазни пропагандисташна йоккхача агIазалча меттIаьлешаш дунен Советски Союза ди социалистически кхыча мехкех, цар уж мехкаш бехка ду «агрессена», «дунена доал ден гIертара».

Бакъдараца хьаьхуьш ядерни тIом ца хулаш беса йиш яц ахаш йола бIеха тIара тIагIоетта наха чуехкаш, тIема кIоарсгара, социальни бахьанаш, капиталистически строяца буржуазни строи классови структурана духьала бувзаш болаш из хилар къайлакхуьхьаш империализма идеологаш болча. Цунца уж бехказа лоаккха гIерт монополистически капитала агрессивни политика, чуйийна по дош йола гевний кхоачамаш. НАТО «дуькхача оагIоний ядерни низаш» вIашагIлехкарга.

ХIаьта а белгалдаккха доагIа «атлантически сообщество» цхьабола лаьтеланшта теоретикашта ядерни тIемо дуне хIалак дергилар тIа-тIа дукхагIа кхетадеш боагIилга. Уж кхеш но тIаккхьарийолча доалъалахьа. уж кхетадна ннах бе гIерт цунах хила йиш йолча тIехьена. Цо тера лаьца аьча, чIоагIа белгалдоалаш ю английски военни писателя инарала Дж. Фуллера аьнар. Шийн тIеххьарча «ТIемаш лелалар» ахача книжка тIа цо белгалдоал. Цхьан оагIорахьа, НАТО лакхехьа латтача кулгалхой лагакхоабача тIема керттера политически лехкараш, вокх оагIорахьа, ракетно-ядерни герз Iалаьмате боккхача низаца юкъе етта юкъ. «МоллагIа хиина а политически лехкараш къаасталуш хьисап даь аьлча, — белгалдохуш Фуллера, — массане юкъара ядерни тIом Iаьдалан ю». Цуьнца тара дуьнахьежам нийсса буржуазни авторий кхыча балхаш тIа а. Цар толам ду массо буьзехьарча идеологий шоай мугIараш юкъе а бекъабалара къастара процесс хьахта хилара.

ТIом массана хила безам бе ала на цун бокъонца дола бахьанаш къайлакхуьлаш йолча тайп-тайпарча буржуазни теоришта нийсса духьала да тIом тIеда ала йиш йолаш общественни явлени я ахам къайкхача марксистско-ленински ахар. ТIеман шийх духь а хиинад, цунца шийх дух а хургда цул. Производства средствашта къаьст-къаьстача наьха долалахье хьахиларацей общество антагонистически (шоайла моастагIал долча) классашта ваьлаларцей цхьан-цхьан цхьаннийхьа тIом. Деррыгача дуьнен тIа социализм котьалара, аьннад КПСС Программа тIа, хIане хIалоадахаргда моллагIа тIемаш къахьегаш дола социальни бахьанаш.

Шийн чулоацама а маIанга а дихача цу а вокх класса, а паччахьалкхен политика иза бааа средства низахахье да тIом. Цхьабакъда, тIема маIана а политикана букра беина хилара хьаделлача хана иза оалаш дита йиш йолаш дац тIом духьала политика а йолацаш, цун специфически латтье хилар. Къаьстта шийн тайпара политически къовсам ба, герзашца иза бараш бехь галбоалаш ба из къовсам. Къаьстта герзашпара инзбелга, вIаштIехьбаккха бола герзашцара къовсам — из а тIема оалаштара белгале. Цунах доалла керттера гIулакх, хоалаш беш йола процесс.

Ракетно-ядерни герз хьахиларо чIоагIа чоалхаме баьцкхар тIеман политиканеи юкъера шоайлара бувзам, цо тIемах политика Iалаьмате яккхачонна дуг тайша хила йиш йоацаш средство йир. Практически аьттув доацаш — лаьттан масштабех — гаьна дIаяхосса йиш йолаш вах хIаланх бара а дуне лоадара а низ Iалаьмате боккха болаш да керда [illegible].

ХIанзарча заман керттера вIаштаIуьлаленаш — социализманеи капитализманеи юкъера вIаштаIуьлеш — къовстамара ядерни тIом болца хаптаьа лерхI вай парте. Социализмаца шийх кхоалланах а хийра да тIемаш. Арахьарча политика даькъера Коммунистически парте генерально линия я социализма коммунизма хьалъьара машарера хьалаш Iалашдара, социалистически мехкий барт-цхоагIон уж кхетадена хулгем, цар доттагIали воашал чIоагIдара, паргIатон революцеи боламаш хьалланара. Азе, Африка, Латински Америка шоай лоIамерча паччахьалкхенашцара барт-цхьоагIон сотрудничество мамогта легIайоалара. Капиталистически паччахьалкхенашца вIаши гIулакхаш а лоадеш машаре лахара принципаш чIоагIъяра. Дунен тIемах хIалаш вIалхара хахара лиин.

Дунен ядерни тIом хараацаьа а лерхIаш тIа на анача хана моллагIа бола пацифисташ бац марксисташ ленинцаш. «Варварски лакхан гIулакх из хилара тара, социалисташ массе хана а хаьцальа дийр хIар халкъашта юкъера тIемаш, — аьндаь В. И. Ленина. — Цхьабакъа тIемашара тха гIулакх принципиально кхыча бесса да, буржуазни пацифистийчул...» (Ерригача Сочиненеш гуллам, т. 26, оагIув 311).

МоллагIча тIемашта а цхьатарра духьала волча буржуазни пацифистех хьакъботтам, марксисташа-ленинцаша хьалхеап гера бе а делла шоай паргIатон лоIами бахьанце, социализм бахьанце халкъашта къовсам лоаттабеш дола нийсхой, революцеи тIемаш. Царех да къамий паргIатон тIемаш, граждански тIемаш, социалистически дай-мехкаш хорадар духьа ду тIемаш.

Советски а социалистически оружестаа кхыча мехкий а арахьарча политика истори хьалдизза да цу тайпара нийсхон тIемаш мамогта хьаллахара масалеш. Дагадехача кхоачаш ба, масала, суэцки кризис. Цу хана СССР-а а ерригача машар безача низаша а лаьцача хоалаш болаш йолча позице египетски халкъа новкъостал дир империалисташа лагакхьабараш чахка а ца доалийташ юкъагIита. Iерби ВIашагIйолча Республика шийн лоIаме хута карара ца даийта. Цхьаькха масал — паргIато йоаккхилгш шоай мохк шийн лоIаме хулгеш воьча алжирски патриоташта вай лаь новкъостал. Цу ерригача а кхыча а событашка боккха лоавхIаш болаш хилар СССР арахьара политика: цо цIенхаштта хIамаш йийча а йийтай. хIана етта а ет империализма, наьха мехкаш дIалувцаран гIарбал лелаладара йолча цун планашта.

КПСС политика Iалаьмате йоккха машара фактор я. Цо кхета а лу ядерни тIом на хилийтар хулба, хьенах шийх тоха гIерта империалистически маньякаш дIахоадабараш мхатохараи тIехьа лоаттабеча къовсама оарнагIа а воах, вай мехкара а ерригача дунен тIара а халкъаш.

Т. КОНДАРТКОВ,
философски Iилмай кандидат.

СИЙРДА КХОАНЕ БАХЬАНЦЕ ХЬЕГА КЪА

Укхал хьалха араьнначa номер тIа оаха хоам баьча тайпара, укх деношка Грозне коммунистически къахьегама ударникий слет хилар. «Республика предприятешкеи учреждененшкеи коммунистическа къахьегама тIехьара социалистически яхь дIахо шеръяра хьакъехьа» яхача дешах доклад йир слете Нохч-ГIалгIай облсовпрофа председатела н. Сидельникова. Лохе кепа тох цу слета материалаш.

РЕСПУБЛИКА ПРЕДПРИЯТЕШКЕИ УЧРЕЖДЕНЕШКЕИ КОММУНИСТИЧЕСКИ КЪАХЬЕГАМА ТIЕХЬАРА СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ЯХЬ ДIАХО ШЕРЪЯР

Вай мехкарча къахьегамхоша, йоах оратора ше доклад е дIаволадуш, толамца кхоачашъю 1964 шера халкъа боахам дегIабара план.

Белгалдаккха дезаш да, йоах докладчико дIахо, вай республикера дукха коллективаш, къаьст - къаьста йола бригадаш шера план кхоачаш а яь укх слете баьхка хилар.

11 эзар сал юкъе волча республикера машинаькъахой коллективо 18 декабре кхоачашъяьй халкъа боахама мухьаш дIа-юха кхаьхьара план, локомотиво юкъера лаьрхIача дийнахьи буси цкъ бара, маршрута мухьерча дозала, къахьегама овсарле дахкъяра, мухьаш дIа-юха кхаьхьарга дIадоадар лохдара хьакъехьара социалистически декхараш.

Кхоачашъо лийрхIачул 12 ди хьалха, вошта аьлча 13 декабре, кхоачашъяьй шера йола валови продукци арахецарен электроэнерги хьаэрен план Грознески теплоэлектростанце коллективо. 11 бетта 94,6 эзар сом кходаьд укхаза пачхьалкхенна. Толамца кхоачашъяьй шоай планаш дукхача кхьча предприятей, цехий, участкай коллективаша.

Укх бетта хиннача СССР Лакхехьарча Совета сессе тIайийцар вай партеи наьха вахара хьал тоадара йоакхо эш хилар хьахьоадаш дола зоконаш. Сессе цIаьхха а хIахьедар Советски Iаьдал бокъонио хола халкъа Iаьдал хилар, вай халкъа барт - цхьоагIо чIоагIа хилар, из Коммунистически партена гонахьа чIоагIа кхетадениа хилар.

Советски дахкъ коммунистически общества сийрда эзаш хьаеш доал, цо дегIайоалаю промышленность, юрта боахам, лакхъу Iилма, техника. Цу ший долча гIулакха Iалашдате боккха доадхIам болаш ба миллионаш болча советски наьха творчески къахьегам. Болхлой, ахархой, интеллигенце къахьегамо хьалу деррига материальни культурни руахьаш. Сий дола, денала гIулакх а хиниа дIаэттоб вай махка къахьегам. Цудухьа да вай махка къахьегама турпалий гIулакхаш нита даьдар. Производство шеръяра, къахьегама овсарле лакхъяра тIаэрзаль йола наьха инициатива дегIаяр.

Къахьегамера керда отношени къаьгга хьагойташ гIулакх да коммунизм хьалъяра керттера метод а хинна дIаэтта дерригача халкъа социалистически яхь. Цо кхотабу къахьегамхой халкъа боахама планаш кхоачашъяра лоаттабеча къовсама, тIехьадиса мел дар кхачу, вай дIахьу никъ сихбу. Яхьий деррига истори вай къахьегамхой творчества истори да.

Къахьегамера керда отношенеш къаьгга хьахьоих коммунистически къахьегама бригадай ударникий болама. Коммунистийи комсомольцийи инициативах хьаьхиначa цу боламо ше хьахиннача хьалхарча деношка къахьекхар ше керда гIулакх хилар. Iалашдате боккча ба наха кхетам балара, болхлойи гIулакхерча наьхен культурно - технически боарам лакхбара, цар знанеш инженерно-технически болхлой знанеш боарамга кхоачаш лакхъяра хьакъехьара цуи лоархIам. Цу боламо нойкъостал ду коммунизм хьалъяра керттерча декхарех цаI кхоачашде — укстиенниц физически къахьегама юкъера доархIамера башхалонаш дIаяха.

Цу тайпара, цу боламо органически чулоац эггара лаккагIа йолча къахьегама овсарлента кхачараш нах кхетабараи лоаттабу къовсам. Из яхь сихха дегIайоагIа, хIара денна дукхагIа хул цу юкъе боагIа нах.

1964 шера октябрь бетта 6 шу дахьинад коммунистически къахьегама коллективи ударники яха цIи лакхара йола социалистически яхь дIайолаенна. Цу хана массехк коллективе къаьст-къаьста бола бахкхой мара бацар цу яхьа юкъе. ХIанз, вай республике коммунистически къахьегама коллектив яха сийлен цIи лелаеш 22 эзар сал ду а воагIаш йоаь цхьа эзари бархI бIаьи гаргга бригада, 195 цех, ворхI предприяти а дукхьал вай республике а. Цул совгIа 17 эзар болхло, инженерно-технически болхло, гIулакхера нах бе коммунистически къахьегама ударникаш яха цIераш лелаеш.

Шекo йоацаш да 1964 шера 11 бетта план хамал хьалха кхоачашъеча коммунистически къахьегама коллективашен ударникашен чIоагIгIа дакъа лаьца хилар. Цар хьийта къа да 1964 шера планал совгIа 9,2 млн. сома маьхен семилетка цхе шерай 11 беттен 66,0 млн. сома маьхей продукци енар.

Ала дезаш да, йоах докладчико, пхьанаш тIайийца социалистически декхараш кхоачашдар коммунистически къахьегама смена, бригада, завод, фабрика яха цIи яккхара лоаттаю социалистически яхь йоаржара вай профсоюзни комсомольски организацеша беча балхана дувзадена хилар.

Коммунистически къахьегама коллективи ударники яха цIи яккхара тIехьара социалистически яхь шорра дьржай мехкдаьтта доаккхача, химически, мехкдаьтта чахтдоаккхача промышленносте. Укхаза беррига болхлоех 70 процент коммунистически къахьегама тIехьарча яхьа юкъе ба.

ДIахо докладчико дувц коммунистически къахьегама предприяти яха цIи лелаеча крекинг-завода коллективо дьхача толамех. Цо толамца кхоачашъю план а социалистически декхараш а. Масала 1964 шера 10 октябре кхоачашъяьй завода коллективо семилетка хьадхарча ялх шера валови продукци арахецара план. ЧIоагIа дегIденай къахьегама овсарле, дукхагIа чахкдоаьнх мехкдаьтта. КПСС ЦК июньски (1958 ш.) Пленума решенеш кхоачашъеш 4-за дукхагIа лу цо хIана химически промышленноста бедал. Дикка тоаденнад заводе материальни средствай кхоамбарен царех пайда эцарен гIулакх. Предприятео болх тоабара чIоагIа къахьийгад завода рационализатораши изобретателашеи. Цар 5 шера 9 беттан 4102 предложени еннай, хIаьта баьха юкъейихьай 3817 предложени, цар 1178 эзар сома пайда бенналб.

Уж толамаш дахь вIаштIехьдьиняд коллектива коммунистически къахьегама тIехьара яхь шерагара шерга шеръяхар бахьан долаш. 1850 сал ва хIана заводе коммунистически къахьегама сийлен цIи лакхара къовсам лоаттабеш. 4 цех, 14 установка, 4 лаборатори я коммунистически къахьегама коллектив яха цIи лелаеш, бIаьш ба коммунистически къахьегама ударникаш.

Дика толамаш даьхад коммунистически къахьегама предприяти яха цIи лелаеча нефтемаслозавода коллективо. Из а вай республике комплекски экономически эффективность лакхъяра эггара хьалха яхь йоаржаьяр.

Шоаш коммунистически къахьегама предприятеш хилара хьашна хьалха латташ хьайоагIа ЦРМЗ, «Малгобекнефта» НПУ цхьокхе а промысел. Дика бу болх Грознески вагонни депо, № 6 йолча СМУ, Грознески химически комбинат коллективо, кхыча предприятеша.

Юртбоахама производство лакхъяра чIоагIа къахьег вай республика колхозашкарча а совхозашкарча а коммунистически къахьегама коллективашен ударникашен.

Гурахь дув хлаташ дIадера план 101 процент кхоачашъяьй, соахкарчул 43 эзар гектар дукхагIа аьхай либь.

Цхьадола толамаш даьхад хьайбай боахаме а. Деттача лоахана продуктивность лакхъяра чотах 4,8 эзар тонн тIакхийттай укх 11 бетта хьайоаккха шура. Соахка цу хана йоакхаш хиначул 126 килограмм дукхагIа а укх шера 11 бетта хIара Iаттагара ьаькха шура.

15 эзар гаргга болхлой, гIулакхера нах, специалисташ ба хIара республика совхозашка коммунистически къахьегама коллективи ударники яха цIи лакхара яхье баьнна, 4 эзар совгIа сал ва из сийлен цIи лелаеш.

Дукхача колхозийи совхозийи кулгалхоша профсоюзни организацеша цхьана дика пайда эц социалистически яхьах пачхьалкхен план а тIайийца социалистически декхараш а кхоачашде коллективаш царцагIъяхара. Цу даьнъе дика хIажаш ва рагIдьинах Грознески шурий совхоз коллективана. Цу совхозе дика чIоагIъяьй лоакъара база, хьайбашта Iака замдахь аша хьалаш Iалашдаь. Цудухьа 28 сентябре кхоачашъяьй совхоза коллективо пачхьалкхенга шура йоалара шера план.

Коммунистически къахьегама тIехьарча социалистически яхье доккхий толамаш даьхад Аеминки совхоз-баьца, хьарий совхоза, Грознески дукха - шурий совхоза, «Шолковской» яхача племсовхоза, дукхача кхыча боахамий коллективаша.

Цхьабакъда, йоах докладчико, республика дукхача совхозашка кхоачамбоалаш йоакхо яц коммунистически къахьегама тIехьара социалистически яхь йоаржаяра, из бахьан долаш ледара доа, цу боахамашка, пачхьалкхен планаш кхоачашъяра лоаттабу, къовсам.

Дукхьал ва бахьан долаш да республика совхозашка укх шера шура лаьрхIача цхьан гектара тIара чудена алат соахкарчул хIоаттагIа хилар.

Кхоачамбоалаш уйла тIаьхьийтац общественни хьайбай боахам тоабара а. ХIана а дукха тIередара боахамашка доахан. Дукхьал 1964 шера 11 бетта 8,5 эзар боахан тIеранаьшнад совхозашка, хьаца 18 эзар еннай, ха — 82,7 эзар. Соахкарчул хIоаттагIа кийчдаьд колхозашен совхозашен укх шера доакъар, цудухьа цуи чIоагIа кхом бе а боаь.

Юрта боахама къахьегамхой мехкара хьал тоадара дукхагIа уйла тIаьхьийта еза цар, йоах докладчико. Тоабе беза коллективашка бу кхетама болх, хьалха латтарий опыт йоаржае еза, социалистически яхь итогаш дешт каст-каста нахага дIаьхайладе деза.

Дукха предприятеш совхозаши а вай дукхча кхоачамбоацараш долаш. Масала, 25 предприяти я 11 бетта план кхоачаш ца еш. Дукхча предприятеш я оттаьйча ассортиментах продукци ара ца хоцаш, къахьегама овсарле лакхъяра план кхоачашъяьйза. Дукха болхлой ба шоай нормаш кхоачаш ца еш а. Социалистически яхьа юкъера хIанз а дIаьйнаш формализм, хан-ханнахьа яхьа итогаш яц. Уж кхоачамбоацараш ла мегаргдолаш дац.

Вай декхар да, йоах докладчико, коммунистически къахьегама тIехьара яхь дIахо шеръяр, керда нах цунна юкъе йоалабар. Яхьа юкъе бахача наха доахе толамаш шерра дIакхайкхаде деза. Хьалха латтача болхлой къахьегама дикагIа безам тIагIоргбола гIулакхаш де деза, цар болх белгалбоаккхилга, совгIаташ телга вIаштIехьдаккха деза.

Тоаде деза дикагIа йола опыт дIайоваийтара гIулакх, яхьа юкъе бахача наьха балха хьалаш тоаде деза. Къаьстта тергам тIабахийта вIаштIехьдаккха еза семилетка тIехьарча шера план хьиал хьалха кхоачашъяра лоаттаю социалистически яхь, хIара предприяте бетт-бетта план кхоачашъергйола гIулакх де деза. Уж декхараш кхоачашдара тIабахийта беза вай.

ХЬИНАР СОВДУВЛ

Доклад йистелача пренех эггара хьалха къамаьл дир «Грознефта» объединенe чуйоагIача Центральни ремонтно-механически завода директора нов. Сардалашвили.

Дий шу совгIа за я, йоах оратора, тха заводе коммунистически къахьегама тIехьара социалистически яхь дIайолаль.

1962-ча шера 24-ча май хиннача коммунистически къахьегама ударникий республиканск кхоалагIча слете завода еннай коммунистически къахьегама предприяти яха сийлен цIи. ХIана заводе болх беш ва 330 коммунистически къахьегама ударник, шин цеха, кхаь участкана, итт бригадана еннай коммунистически къахьегама коллектив яха сийлен цIи.

Коммунистически кхоапен юкъигаш хIинзалехьа гучаьннай тха предприяте, аьлав цо. Производственни участкашка, бытови помещенешта чIегаш деттац оаха, дукхача цехашкарча болхлоша кассир воацаш хьайийу ахча, дукхачар шоашта нормаш лакхъяр дезаш заявленеш тел. Болхлой коллектива цхьа дезал санна барт тайна я, моллагIа хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашде низа кхоачаргба цуи.

Творчески хьинаре къахьегаш ба заводе рационализатораши изобретателаши. Семилетка шерашка балха юкъейихьай цар эзар совгIа рационализаторски предложени, царех пачхалкхенна хинна пайда 880 эзар сом ахча да.

Завода конструкторашка укх тIехьарча шин шера дийчъяьй итт керда техника. Инженера нов. Зайцева хьаьнча манифольдех, шолхачь компенсаторех, йоккхийча блоках, гидравлически превентерех, поршнех вай республикерча мехкдаьттахоша кийца ца Iеш вай мехкарча хуккача мехкдаьттахоша а пайда эц.

Къаьстта дика къахьегама толамаш даьхад тха завода коллективо 1964-ча шера, йоахар оратора. Завода цехашта участкашта, сменашта юкъе шера план 28 ноябре эггара хьалха кхоачашъяьй котельно-сварочни цеха коллективо. Ер шу дизалехьа планах лаьрхIачул совгIа 53 эзар сома продукци арахецаргъя цеха болхлоша. 15-ча декабре валови продукци арахецара план кхоачашйиш ерригача завода коллективо. Ер шу дизалехьа вай мехкарча мехкдаьттахоша заводо арахецаргъя 150 эзар сома маьха оборудовани.

Шерагара шерага дукхагIа хул кхыца механашка дIаухийта завода продукци. Заводо арахеца продукци лоазол арахьарча 18 мехка дIаухийт.

Завода цехашта, участкашта юкъе лоржача социалистически яхьа итогаш ю бутт бокъа хана. Уж юкц завода профсоюзни комитете. ДикагIйолча цеха коллективана карара кара тела Ше байрахх лу. ДикагIболча болхлошта «дикагIча токара, сварщика а слесара» аьнна тIа а латташ вымпел лу. Цар цIераш дIаязъю сийлен книжка тIа, портреташ хьаргох завода Сийлен доска тIа.

ХIанзалехьа ворхI шера план кхоачашъяь 62 болхло ва тха, хIаьта ялх шера план кхоачашъяь 91 сал ва.

КарагIдьиначох кхоачамбаь Iеш бац завода болхлой, — йоахар нов. Сардалашвили. — Шоай балха гонзал лакхъяра тайп-тайпарча дешара заведенешка дешаш ва 425 сал. Дукхьала институташка дешаш ба завода кагирхоех дикагIа дола дакъа.

Юртбоахама а завода коллективо чIоагIа новкъостах деш хилар белгалдаьккхар нов. Сардалашвили. Укх тIехьарча шерашка 120 аьшка соалоз, доакъара заларникаш, кхыйола машинаш хьаьй тха завода коллективо юртбоахама. Къаьстта дика новкъостал дьа завода болхлоша Шаьла производственни управлене «Джалка» яхача совхоза.

Семилетка тIехьарча шера хьалхашка латта декхараш толамца кхоачашдара низан хьинари кходенсдац оаха, — аьлар нов. Сардалашвили.

БУРУВ ДЕТТАРИЙ ДОШ ЧIОАГIА ДА

Мехкдаьтта промыслови управлена коммунистически къахьегама сийлен цIи яккхара аьшача социалистически яхье дакъа лоацаш ба беррига мехкдаьттахой, аьлар ше къамаьл дIаволалеш «Малгобекнефта» НПУ № 2 йолча контора бурув деттача нов. Медведера.

ХIана коммунистически къахьегама сийлен цIи яьккхай «Малгобекнефта» НПУ кхаь промысла коллективана, 42 бригаде коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цIи яьккха 2 бIаь болхло ва. Из цIи яккхара къахьегаш ва 6 бIаь совгIа болхло.

Цо белгалдаьккхав хьалха дIалахча шерашка шоай контора рентабельни ца хилар. Укх шера рентабельни бу тха контора болх. Бурув тохарга дIабода мах лохбарех укх шера пачхьалкхенна кхоаь ахча эзараш сомаш да.

Бурув тохара шера план хамал хьалха кхоачаш а яь планал совгIа бIаьш метраш бурув тохад оаха, йоах оратора. Хьалха деттача бригадаша шера план кхоачашъяьй 25 октябре. ХIанзалехьа тIадоагIача шера чотах теха бурув массехк бIаь метр да.

Дика толамаш даьхад тха бригадо укх шера — йоах цо. Цхьа скважина бурув теха йисте а яьнна, хIана шоалагIча скважина бурув тохаш я бригада. Планах лаьрхIачул дукхьа хьалха бурув теха йистелкха лерхI из скважина.

Шоай балха юкъе дукха кхоачамбоацараш нийслуш хилар белгалдаьккхар цо. Бурув тохача эшаш йола инструмент, турбаш, цемент ца хилар бахьан долаш дукха ха вехьа йоаю. Масала, дукха ха йоацаш 40 ди-бийса даьккхар оаха болх ца беш. ТIадоагIача шера декхараш пачхьалкхен планаш хамал хьалха кхоачашъе лерхIаш ба бурув деттараш.

Лакха лоаттаду цIера сий

Дика лардугIарий уйла тIайоахийташ къамаьл дир Грознески нефтемаслозавода профсоюза завкома председатель нов. Кулешова. Коммунистически къахьегама сийлен цIи яьккхай тха барт тайнача коллективо, йоах цо.

Цу сийлен цIеро кхы а чIоагIа дог гIоадаьнкхача коллективо 1964-ча шера тIайийна социалистически декхараш хамал хьалха кхоачашду. Къахьегама овсарле 1,7 процент планах совгIа лакх а еш, арахецача продукцега дIабода мах лохбарах кхоаь ахча 320 эзар сом да.

Шера план бутт хьалха кхоачашъяьй №№ 16, 17, 40 йолча установкай коллективаша, социалистически къахьегама турпал йолча Летковская Таиси Борисовнай кулгалдеча № 18 йолча установка коллективо 5-ча декабре кхоачашъяьй шера план.

Дукха балхаш даьд заводе коммунистически къахьегама сийлен цIи яккхара, хIара бетта ю установкашта, сменашта, участкашта, бригадашта юкъе лоржача социалистически яхьа итогаш. Яхье малагIа толамаш даьхад хьахойт пенгазеташен «Молния» яхача листоком. Яхье хьалхара меттиг яьккхача коллективана ахчак преми, карара кара тела Ше байрах лу. ШоллагIйола меттиг яьккхачоа лу цIе вымпел.

Коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цIи яьккха 617 болхло ва заводе, коммунистически къахьегама коллектив яха цIи еннай 7 установкана, 5 участкана, 18 бригадана.

Московски 15 предприяти болаш

республикера шерара хьалха хьалдьаьрех я тха коллектив. Арахеца продукци рентабельни хилийтара хIанзалехьа даь балхаш дукха да.

Завода коллективо хьалхашка доккхий декхараш латташ хилар белгалдаьккхав нов. Кулешова. Укх гаргарча шина шерашка цига хIайоалалийта еза парафини ардамкхь керда установка. 1965-ча шера АВТ яха установка хьашт я эь кхыча продукци арахеца езаш я. Уж декхараш кхоачашдара хIанзе деш къахьегаш ба технологаш.

КЕРДА ДЕКХАРАШ КХОАЧАШДЕРГДА

Тамбуна тIа я Шаьла производственни управлене «Джалка» яхача совхоза шекара свекла лелаечь звенно кулгалхо нов. Муслиева. Цун звенос доах деш хиннай 25 гектар свекла. ХIара гектара тIара юкъера лаьрхIача 4 бIаь центнер свекла яккха социалистически декхараш тIайийца хиннад звенос. Уж декхараш кхоачашдара кхай тIа удобрени юллаш, маккхи доахаш. Овсарах яха цIоендеш, кхы бахкаш деш дукха къахьийгад звено членаша.

Хьийта хьа зехьа ленизар. ТIайийна хиниа социалистически декхараш тIехьхоачаш а деш коммунистически къахьегама ударникий слет хулача хьалхарча деношка ерригa звено чуйийна аьлар звено. Юкъера лаьрхIача хIара гектар тIара чуйийна шекара свекла 417 центнер я.

ТIадоагIача шера звенос дерг дердолаш хьайийдай 30 гектар. ХIара гектара тIара 500 центнер шекара свекла яккха лерхI оаха, — йоахав цо. Цудухьа хIанзе а дика аьтта удобрени тосеш, из кийчдеш ба звено членаш. Кердача шера тIайийна керда декхараш а толамца кхоачашдергда оаха, аьнна дош делаь нов. Муслиевас.

Хьувкъам лакхбар духьа

Шерагара шерага юртбоахама культурай хьувкъам лакхйу тха колхоза коллективо, — аьлар Сунженски производственни управлене «Победа» яхача колхоза тракторни бригада бригадира нов. Живоинос.

Укх тIехьарча шерашка дикка дегIабенаб тха боахам. Йоахар цо. Цхьа шу дIададахадац пачхьалкхенга ялат доахкара план оаха кхоачаш ца еш. Укх шера лакха хьувкъам болаш ялат хьалхкедаьд колхозхоша. Пачхьалкхенга шура, ахх, фуаш доахкара план тIехкхоачашъяьй. Иштта дика къахьегама толамаш доахача хьинаре бола барх итт кхача коллективашцеи нахаи коммунистически къахьегама сийлен цIи еннай. Из сийлен цIи лелаеш я В. Мациева кулгалду хьакхарч дезаш коллектив, баьца доарш леладу нов. Таисова кулгалду коллектив, кхыяраш. Коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цIи лелаеш 85 колхозхо да.

ТIадоагIача кердача шера хьувкъам лакхбеш коммунистически къахьегама ударникаш дукхагIа хилийтар деш ду оаха, аьлар оратора.

Шера план — хамал хьалха

Слете къамаьл дир консервни завода эмальни цеха болхлочо нов. Перевесловас. Цо дийцар шоай завода цехий коллективашта юкъе коммунистически къахьегама цIи яккхара социалистически яхь ю лорах. Цу яхье дакъа лоацаш болча тха цеха болхлоша, йоах цо, 110—115 процент сменни норма кхоачашъю. Валови продукци арахецара шера план 14-ча декабре кхоачашъяьй цехо.

Барт тайна къахьег коллективо, дика вIаштIехьбаьккхаб политмассови болх. Каст-каста дикагIйолча опытах лаьца беседаш ю, дукха хьалкъайта юкъера гIулакхаш лелаш лекцеш еш., коллективна кино, концерте, театре ух болалой.

Вай республикерча комсомольцаша, кагирхоша коммунистически къахьегама сийлен цIи яккхара къовсам лоаттабу, аьлар ВЛКСМ Нохч-ГIалгIай обкома хьалхарча секретара нов. Гельгиева. Слете дакъа лоацаш хиннарашта боккха лоаша баьккхав вежаршка йолча Къилбаседа - ХIирий, Черсий - Балкхарой республикашкарa баьхкача хьешашта.

Слет йистедоалаш Сийлен грамоташ, социалистически яхьа отличник яха значокаш, боккха мах бола совгIаташ делар коммунистически къахьегама болаш хьалха латтарашта.

Коммунистически къахьегама ударникийи коллективашейи V-ча республикански слете дакъа лаьцараш Нохч-ГIалгIай АССР-ерча болхлошка, колхозхошка, инженерно-технически болхлошка, гIулакхерча нахага, Iилман культурни деятелашка, берригача къахьегамхошка кхайкар дир.

ДОГ ГIОЗДОАХА ТОЛАМАШ

УКХ ШЕРА ОКТЯБРЬ БЕТТА ЯЛХ ШУ ДИЗАД КОММУНИСТИЧЕСКИ КЪАХЬЕГАМА ЦIИ ЯККХАРА СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ЯХЬ ДIАЙОЛАЯЬ. ЯЛХ ШУ ХЬАЛХА МАССЕХК КОЛЛЕКТИВИ ЮКЪ-ЮКЪЕРА БОЛХЛОИ МАРА ВАЦАР ЦУ ЯХЬЕ ДАКЪА ЛОАЦАШ.

ВАЙ РЕСПУБЛИКЕ ХIАНЗ КОММУНИСТИЧЕСКИ КЪАХЬЕГАМА СИЙЛЕН ЦIИ ЛЕЛАЕШ ЦХЬА ЭЗАРИ 8 БIАЬИ БРИГАДА, 195 ЦЕХ, ВОРХI ПРЕДПРИЯТИ Я. ЦУЛ СОВГIА, 17 ЭЗАР БОЛХЛОЧОА, ИНЖЕНЕРНО-ТЕХНИЧЕСКИ БОЛХЛОЧОА, ГIУЛАКХЕРЧА НАХА ЕННАЙ КОММУНИСТИЧЕСКИ КЪАХЬЕГАМА УДАРНИК ЯХА СИЙЛЕН ЦIИ.

КОММУНИСТИЧЕСКИ КЪАХЬЕГАМА СИЙЛЕН ЦIИ ЯККХАРА ХIАНЗ БОККХА КЪОВСАМ ЛОАТТАБЕШ 5 ЭЗАР БРИГАДА, СМЕНА, УЧАСТОК, 811 ЦЕХ, 90 ПРЕДПРИЯТИ Я.

Коммунистически къахьегама ударникийи коллективашейи пхоалагIча республикански слете дакъа лоацаш хиннараш (аьрдехьара аьттехьа): «Красный молот» яхача заводи токарь Ю. П. Грудинин, № 1 йолча хIамаш тегача фабрика мотористка В. Г. Соропотягина, «Ставропольнефть» мехкдаьтта промыслови управлене оператор И. И. Цыбин, Грознески сахьанни фабрика болхло Л. Х. Хинаева, «Назрановский» совхоза хьамIаш ахеча звено звеньевой О. Ю. Мальсагов, Грознески сладкойн фабрика болхло Л. А. Шаранова, «Назрановский» совхоза токарь С. С. Тутаев.

И. Газиева сурт.

ДІАЯХАЧА ЗАМАХ ЮХЕДИСАЧА ВОЧА ГІУЛАКХАШЦА—ЛИРА КЪОВСАМ!

Укх деношка Наьсарен района культура ЦІагІа гулбелар «Назрановский» совхоза къахьегамхой, иштта района центре бахаш бола дукха нах. ХІанз а цхьайолча моттигашка вахаре ниъслуш дола дІаяхача замах юхедиса во гІулакхаш сихагІа цІендаь юкъера дІадаха дезилга дийцар гулбеннараш.

Наьсарен районе хиннача сходашкара

Цу къамелашка доклад йир Наьсарен райисполкома председатела нов. Букуртанова.

Докладчика къаьстта белгалдьахар района къахьегамхоша укх шера дакъа толамаш, дІахо де дерхІараш. Шерагара шерагара дегІаьдаш латт Наьсарен район. ДукхагІа дакъах ялат, хьайбай продукташ, чІоагтІа дегІаенай промышленность. Вай кехка коммунизм хьалъйра программа кхоачашъеча хьинаре дакъа лоац Наьсарен района къахьегамхоша. Доккхий толамаш дакъад района юртбоахама къахьегамхоша укх шера ялат хьувкъадеш. Эггара сихагІа ялат чуийнад «Назрановский» совхоза коллективо. А. Шерипова цІерахча колхозо хІанале кхоачашъяьй пачхальалкхена шурех дукхи дІадалара план, иштта кхы а. Цу тайпара толамаш даха карагІдаьннад района дукхагІболча къахьегамхоша шоай низ кхо ца беш къахьегар бахьан долеш. Хьалхарчарех вай «Назрановский» совхоза Аьлти-Юртарча отделене шурий-тоаварий ферма. Цунна керте латт коммунист Костоев Хаматхан. ХІара шера тІехкхоачашъю ферма коллективо план. Доккхий толамаш дакъад укх шера а. 20 декабре совхоз цу ханарчул 934 центнер дуккхагІа аьнкхай шура. Хьанна йовзац цу ферма доярка Барахоева Лейла? ХІара шера толамца кхоачашду цо тІайица социалистически декхараш. Хьокхаме къахьегаш ва «Назрановский» совхоза токарь коммунистически къахьегама ударник Тумгоев СаІид. Укх шера хІара гектара тІара 50 центнерал совгІа фуъалъяьа хьажкІаш кхеаьй «Октябра 40 шу» яхача совхоза Долакха-Юртарча отделенерча звеньевойс Даурбекова Яхьяс. Керда совхоз я «Экажевский». Баькъа, укхаза а дукха ба хьалха латтараш. Боартолаш кхееш волча звеньевойс Ильясов Айба укх шера хІара гектара тІара чуийцай 94 центнер, пхьамах 87 центнер йолча.

Укх шера къаьстта доккхий толамаш дакъад «Октябра 40 шу» яхача, «Назрановский» совхозаша тІехьалонилга дІадаханкхара.

Района совхозашкен колхозашкен болх беш я коммунистически къахьегама цІи лаьнкха ши бригада, 6 ферма, цхьа звено. Из цІи лаккхара къовсам лоаттабеш я кхы а 2 бригада, 9 ферма, 4 звено. Коммунистически къахьегама ударник яха цІи лаьнкхай 26 болхлочо, иштта кхы а.

Цу тайпара толамаш дакъа болча цаьха цІераш дукха а яха йиш я. Дукха ба районе коммунистически хьисапе къахьегаш а бахаш а бола нах. Цхьабакъда, тахана вайна юкъе ба дІаяхача замах юхедиса во гІулакхаш доахкаш бола нах а. Цар чІоагІа новкъарле ю. ТІехьадиса гІулакхаш тайп-тайпара да. Вай декхарийла да царца лира къовсам лоаттабе КПСС кердача Программа тІа белгалдаьккхад дІаяхача замах юхедисача вочча гІулакхашца тІатеІІа къовсам лоаттабе безаш хилар. Массанена дІабовзийта а белгалбаха а беза тахан вайна юкъе ниъслуш бола тІехьадиса гІулакхаш доахка нах йоах докладчико.

Хьалхарчарех вай Орцханов СаІадалий Іаьи. Цун ши сесаг я, яа цхьаннахьа болх беш вац, шийдоалахьа бокхд боахам ба цун. Цул совгІа, БетІал-хьажий тоабала къайлагІа болх беш ва из.

Оздоев Гудше Юнус цкъа хьалхагІа районе тайп-тайпарча кулгалдеча балхашка хиннав. ХІаьта хІанз кунта-хьажий мурдашца лелаш ва. 1957 шера денз цхьанналхьа болх беш а вац. Шийдоалахьа бокхха боахам лелабу цо.

Кунта-Хьажий тоабаца юкъе лелаш ва Бечалов Хане Іумар. Массаза а кхеда хушаш ва из. Зене гІулакх да цо леладер. «Назрановский» совхоза Аьлтий-Юртарча отделене скотникалла лоаргІаш хиннав из, бакъда цунна хьалхара болх беш хиннай цун нус. ХІанз а шийа зуламе гІулакхаш социйташ вац из.

Цу тайпара харцаьа гІулакхаш лелайерш кхы а ба районе. Уж ба БІатІал-Хьажий, Кунта-Хьажий, Арсанова Дене, Хьусена-Хьажий, Баматгире-Хьажий, Шамсуддина-Хьажий тоабанашдара нах. Уж зерате ух, кхыдола зене дыйна гІулакхаш леладу. Цар чІоагІа новкъарле ю вайна.

Къаьстта дукха ба районе дуккха истий кхийла нах. Из чІоагІа аьхха гІулакх да. Цкъа дале советски законаш толхаду цар, шоллагІа дале лерттІа дезал кхебац цар. Лира къовсам лоаттабе беза цу тайпарча нахаца а.

ВІалла ла мегаргдий укх тайпара гІулакх? Наьсаре вахаш волча Мальсагов Салмана, шийа бархІ дезалхо а витаь, шоллагІа йоалаьча сесагаца ваха хайнав. Альтий-Юртарча школе болх беш ва из. Хьеда рхо ала ийш йий цунах?

Кхо сесаг а йоалаь ва Султыгов Хьасан.

Белгалдаккха дезаш да укх тайпара гІулакх. КІал сесаг йоаге ховшшие а маьре ухаш ба цхьабола кхалнах. Уж шоай моаров тара ба. Ла мегаргдац цар леладу гІулакхаш а.

Районе ниъслу харц дола документаш вІаштІехь а доахаш законах доаца пенси ийдеш бола нах. Укх шера дукххашешта судаш яьй царна. Царна юкъе дукха кхалнах а ба.

Къаьстта во гІулакх да берашдеша ца ухийташ бола даьй ноаной хилар. Массехк йиІиг я Наьсаре хІанз а тІехь деша ца ухийташ. Кхы дІахо уж йиІигаш деша ца ухийта, даьшкарен ноаношларен хьайоахаргьа уж.

Вай декхарийла да кхуваш йоагІача тІехьенна цахадІаш йоалхо е. Ла мегаргдац кагирхошта юкъера зуламе гІулакхаш. Уж дукхагІча даьнъе даьштен ноанаштен хоаш да. Царна ца ховш хила йиш ярий цхьайолча бераша укх гурахьа хьажкІаш лечкъаеха, иштта кхыдола къоалаш делга. Даьй-ноаной декхарийла ба шоай бераш кхетаде, уж коммунистически кхетамца хьалкхеде. Нагахьа санна клубе шийа воІ лета гІулакх ниъслойла, да декхарийла ва цунга хьажа, воІ чоякхе, кхетаде. ХІана ахац даьйи ноаной шоай къонгаша миштта садоІ хьажа клубашка. Кагирхошцара кхетама болх лакхбара къаьстта оарцагІйовла ва комсомольски организацеш.

ДІаяхача замах юхедиса во гІулакхаш сихха дІадаха дева юкъера. Ла мегаргдац уж дІахо. Царца лира къовсам лоаттабар — из массане а юкъара декхар да.

Сходе къамаьлаш дир гулбеннараша. Эггара хьалха трибуна тІа вьайар Наьсарен районе 30 шу хьалха дена лора болх беш хьавена, хІанз пенсионер вола Дотмурзиев Сулейма. Цо дог лазаш дувцар хІанз а вайна юкъе ниъслуш долча кхоачамбоацарех. Нов. Дотмурзиева дукха масалаш а кхувлаш дийцар Наьсарен район мел чІоагІа дегІаенай. Цунна дика дагадоагІа дІадахача шерашка латта сурт. Поразьнача лоро белгалдаьккхар, зуламе гІулакхаш леладерашца лира къовсам массане а цхьатарра лоаттабе безаш хилар. Вай воаш да уж гІулакхаш дІадаха дезараш, вай берашка лерттІа дешийта дезараш. уж кхетаде дезараш. Зуламе болча нахаца гІулакхаш ма леладе цхьанне а. Юстара баха беза уж.

— Вайна лойя, — аьлар кхаь тІеша тІа даьъа доацаш хиннача, хІанз пенсионер волча Цороев Бексолта, — вайна воашта карагІдаргда кхоачамбоацараш сихха юкъера дІадаха, гІулакх тоаде. Вай даьша шоай вахар дІатийкад Советий Іаьдал бахьан долаш. Сона дагабоагІа царех дукхагІбараш. Цар сий лакха лоаттаде деза вай. Вай декхарийла да тахан вайна хьалхашка латта декхараш сийленца кхоачашде.

Геттара во гІулакх да кхеда хушарашна леладер. Уж хул во гІулакхаш тоаде гІертаж. Сонца бе беза уж. Деррига гІулакхаш къестадеш да советски законаш.

Йоккхача эгІазлоноца бийцар пенсионера Ганиев Аюба зуламе гІулакхаш леладераш. Къаьстта белгалдаьккхар цо тунеядцаш, къоалаш дераш бехктокхаме увза безилга. ДІадаккха деза ха кхачийза бола мехкарий маьре ухийтилга.

Сходе къамаьлаш дир къона бараша а. «Назрановский» совхозе болх беш волча пхьаро Мальсагов Аликос эгІазлоноца дийцар болх ца беш наьха хьакъ дуаш баха гІертачарех.

Трибуна тІа вьайар совхоза токара гІончалла болх беш вола Костоев Махьмад. Дукххача кагирхой дага латтар дар цо дийцар. Шоай балха толамаш белгалдаьхачул тІехьагІа цо дийцар кагирхой вахара юкъе ниъслуш долча кхоачамбоацарех. Къаьстта чІоагІа новкъарле ю хоза, — аьлар цо, — тІехьадисача гІулакхаша. Эхь долаш во латт района художественни самодеятельноста болх. Из иштта хилара керттерчарех цхьа бахьан да цхьаболча даьша, ноаноша шоай мехкарий самодеятельносте дакъа лаца ца ахийтар. Мегаргдолаш дац из. Ла мегаргдолаш дац йиІигаш деша ца ухийтилга. ДІаяхача замах юхедиса во гІулакхаш доахкаш болча наха чІоагІа новкъарле ю кагирхошта моашта ловчча тайпара баха. Кагирхой декхарийла ба моашта новкъарле еш долча тІехьадисача гІулакхашца лира къовсам лоаттабе.

Цу дийнахьа цу тайпара сход хилар Ачалкхе а. Докладчика Наьсарен промышленни парткома секретара нов. Кодзоева а, хІаьта къамаьл даьча дукхача наха а къаьстта белгалдаьхар вахаре ниъслуш дола тІехьадиса гІулакхаш, хІаьта царца массане цахадаш къовсам лоаттабе безилга. Цу хьахъехьа шерра соцам тІаийцар.

* * *

Самардийнахьа СурхотІа хиннача сходе доклад йир Наьсарен парткома секретара нов. Газдиева.

Докладчика дийцар гулбеннарашта Наьсарен района, хІаьта иштта Сурхо тІарча къахьегамхоша укх шера дакъача толамех. Нов. Газдиева иштта белгалдаьхар СурхотІа бахача наха юкъе хІанз а тІеьа ниъслуш дола дІаяхача замах юхедиса во гІулакхаш.

СурхотІарча юрта Совета, хІаьта иштта Сурхо тІарча отделене кулгалхоша лерттІа къовсам лоаттабац тІехьадиса гІулакхаш ладеча нахаца. Укх гурахьа геттара дукха хьажкІаш лечкъайир цига. ХьажкІаш лораеш хиннача хьахоша Аушев РаІасей Евлоев ИсмаІалей цхьаккха хІама даиззар уж лорадра. Халкъа судо бехктокхаме ззар уж.

1957 шера денз цхьаннахьа а болх беш вац цига вахаш вола Алботачиев Мусий ИбрахІим. Цун пхи сесаг я. Къаьст-къаьста боахабу цо пхи йиистий. ХІара сесага лаьрхІа даь цІа да, боахам ба. БатІал — Хьажий тоабай хьехам боаржабеш ва из. Шийдоалахьа бокхха боахам лелабу цо. Уж бІеха гІулакхаш ма леладе аьлча, дІахьайхадаьд цуга милице, бакъда, хІанз шийа болх социйташ вац из.

Ши цІа долаш вахаш ва БІатІалхьажий тоабах вола Хучбаров Эстимира Жабраил. 1905 шера вьаь ва, бакъда, цо харц документаш вІаштІехьдаьхад 1882 шера вьаь, аьнна. Ши сесаг я цун.

Цу тайпара зуламе гІулакхаш леладеш ба Беларсоев Махьте Исраил, Дошхакиев Беслан, Муцольгов Ахьмада Іаьла, Аушев Бахе Шоихал, иштта кхы а.

СурхотІа ба законах доагІаш доаца пенси ийдаь бола нах а. Цхьабараша деша ахийтац шоай йиІигаш.

Уж гІулакхаш кхы дІахо яа йиш яц. Нов. Газдиева тІехьийхар юрта баха берриге нах тІехьадисача гІулакхашца цІенхашта къовсам лоаттабара.

Сходе къамаьлаш даьча Нальгиев Махьмад—Сале, Аушев Іусмана, Евлоев Махьмада, иштта кхычар а чІоагІа дийцар новкъарле еш долча гІулакхех. Садетта мегаргдац царна. Къамаьл даьраша къаьстта белгалдаьккхар зуламе гІулакхаш леладерашца милице чІоагІагІа къовсам лоаттабе безилга.

ТІехьадисача гІулакхашца шерра къовсам лоаттабе соцам тІаийцар сходе гулбеннараша.

* * *

Иштта чакхъьйлар Наьсарен районе хІанз хинна хьалхара сходаш. Укх деношка уж дІахо кхы а хургья района кхыйолча юрташка. Ала деза, из чІоагІа пайдане гІулакх долга. Бакъда, хІанзехьа белгалдаха деза сходаш вІашагІйоххача ниъслуш дола кхоачамбоацараш. Эггара хьалха, ала деза сходашка вІезига нах гулбелга. Цхьайолча моттигашка сходе вІалла хьа а багІац доклада тІа бувцаш бола вуламхой. ДукхагІа нах гулбара хІезига къахьег юртий Советий председателаша. Белаве хул цкъазахьа цар ду къамаьлаш: «Оаха дІа-м кайтадар массанега а, вешта уж хьам багІац». Из гІулакх да мегаргдац.

Трибуна тІа а боахаш къахьегамхошта хьалхашка къамаьлаш дайтача бакъахьа хургда харцахьа гІулакхаш леладеш болчарга [illegible]

Сходашка дакъа лоацаш хила беза дукхаха кхалнах. Цул совгІа, царна къамаьл де новкъостал де а деза.

Сходаш вІашагІйоххача хьаьа уж хьалхагІе а дика хийчье еза. Цу балха юкъе дакъа лоацаш хила еза моттигера интеллигенци. ВІалла хила мегаргьдац цу балла юкъе формализм. Цо чІоагІа зе дергда. Сходе гулбеннараша тІаэцаш бола соцам хоадам боалаш хила беза. Керттердар да цига де лаьрхІар чакхдаккхара мел оаьар дІахо Іалашдар. Массанена дІагойта деза сходе тІаийца соцам кхоачам хулилга.

Къаьгга хьагойта еза производстве хьалха латтарий коммунистически хьисапе вахара бе[illegible].

Района кулгалхой йоккха ладарло я сходаш чакхъьйначул тІехьагІа гулбеннарашта а концерт а е кинофильм а ца гойтар. Из гІулакх дІахо вІаштІехьдаккха деза. Къаьстта пайдане хургда дина духьалара фильмаш гойтача.

Вай республике йоккха опыт Іоаьай сходаш вІашагІъеххара. Цунах пайда а оаш, лакхача идейни боарамах чакхъяла еза Наьсарен района кулгалхоша хІанз дІахо еш йола сходаш.

«Езача» моттигех дола бакъдар

Нагтахьа мара нах ца хулаш долча Ведана района лаькъашка лелаш машинаш, ухаш нах бола деноша а хул. ХІаьта уж берригаш а цхьан оагІорахьа ухаш ба: «еза» моттигаш йолчахьа. Уккхаза ниъслургба духхьал тІехьабиса нах а, дынах бокъонца дог тийшараш а. хІама ца ховш болча нахагара хІамилг йккхар дезаш бараш а.

Тайп-тайпара ла «езача» моттигашка уж ахара бахьанаш, тайп-тайпара хила деза царцара гІулакхаш а. Цхьабараша лукъка, хьехама болх бе беза, вокхарна — Іилма-атеистически пропаганда ерах хІама хургдац (уж вешта а тешац е даьлах а, е шайтІаех а). Цхьабакъда, вай дукхагІча хана е уа а, е вож а лаш. Е шийа аргІагІа хьатІадоагІа дын чуьь деза дола ди хьатІакхоачача хапна тохалу вай. ХІаьта дынах тешарашца лоаттабеча къовсаме толам балга пропаганда кІоаргалахи ноалахи, нахаца вай тІагІеоттан хаоагІех беча балхах тийша ма ийй.

Доккха зулам да тІехьабиса нах шейхех тешар. «езача» моттигашта цар корта беттар, цига уж зерате ахар. Шайхий культ шийа овлаш а тІехьа алхамаш хьаьдоладеннача хана чу йодаш а поколенегара поколенега юлаш хьайоагІаш а д. «Яйна дІа мел яха ча поколеней традицеш, — аьдаьа Маркса, — Іазап а хинна кийла бареий хьаькъал чу летт».

Вай республикера цхьайола «еза» моттигаш ислам баржалеьа хьахиина а язычески христиански дынашца юзаенна а я. Масала, Албиеолы, Тхаба-Ерды, «Ехетачо-корта», «Эртинан-корта» яха храмаш.

XIX-гІа бІаьшере юкъе кхьачача хана «Эртинан-корта» яхача ваха хайнав зикар деча мурдий тоаба вІашагІъелла Гудермесски района Элисха-Юртара шейх Кишиев Кунта-Хьажа. Цхьа хІама лага доацаш хержаш из моттиг: дІаьхийча Іалама хьалашъ, хоачача хьуно, шийлача хьасташа хьалхагІа а наьха безам тІайийкаб. Ды хьехарий дукха къахьега [illegible] а аьнна цІи дІахьайтара. Цу гІулакха кхоачамболаш хинна «Эртинан-корта» яхача Кунта-Хьажий нана (Хеди) дІайоллар. «Деза» а хинна дІадахаь цун каш.

Цхьан хьастах арадаьна хабар ца цучура хий Кунта-Хьажас Іаса Іеттача тІадаьнна яхаш. Цу хьастара хий деза, зарбанна доархІаш да. Цу хиво дарба даь цхьаккха моттиг йоаппаюкъе а, хаий пуь дозал кхайкадеш ба мурдаш.

Дына фанатикаша хьахьебеш болча хІама да ховча наха цу «езача» моттигашта корта бетт. Царех дуккхачарна белггала ховш хила мегаш да, уж берриге мохлатий шейхашт шоаш дийна болча хана деза гІулакхаш лелалеш ца хиннилга.

Кунта-Хьажас гонна найха йіцаб физически моральни тоІадаь доаллача халкъагарча хьалах. Даьлах тешаш мел болча бусалба наьха вошьа кхайкадир цо. Царизмана духьалара къовсам тоІадаь доалла халкъ кортамукъа хаиихар духьа лоаттабеьбац. Бусалба вошал лархІарал кхы дІахо йоалаш хиннабац из къовсам. БІаьхийча нахах ваьина хиннав из ше. Корта тоха Маккъа, Хьажай-цІа ихар. хІаьта из бахьан долаш шейх ва аьина цІи цІа а ахай.

Узун-Хьажа яха аварски молла вовзаш ва Нохчий мехка лоамаш дакъа тІа цо шерІий паччахьалкхе вІашагІъелла хиларца. Довлеотта. цуьна Іоаье гІийрта цхьаьха молла а — Шаптукоев Докку. Революци хилалехьа цо кулгал а деш, нохчий купецаша вкпнокерий общество вІашагІъеллар мехкдаьтта даха. Шаптукаевна дезали гаргара хили бІаьхий бар духьа хІара мурда тІадиллар «езача обществе» акци оцилга. Цул совгІа, Шаптукаева доалахьа Іалаьмате дукха боахам хиннад.

Шейх Ташав-Хьажа, хьал дола гІумке, Дагестанера Нохчашкахьа а вена, цига шарІат хьехаш хиннав. Дуккхача бІехача гІулакххашта юкъе геттара «велваь хинначо» цу шейха тІа Горгали яхача юртара саг шийна цІий а ла.

Кхы а доаладе йиш яр масалаш, цхьабакъда, уж а кхоачам бедаш да укх тайпара соцам бара: уж «еза» аьлеоалаш йола моттигаш юзаенна а шоаш ийна болча хана даьлах тешараша гелача хІамилгех бІаьхий хила гІорташ. Цу гІулакха цхьаккха хІама, кхыметтел саг вео а, делаза ца хеташ хиннача наьха цІерашца.

Дына социальни овлаш тийдад Сийлахь-боккхача Октябро вна болашх дикача оагІорахьаренде ча влияние. Къахьегамхоша экономически политически дІал де йиш йоацача баьннаб эксплуататораш. Цу дакъе духовенство а. Ди тІехь дукхагІа ды дІакхоссаш латт наха, цу гІулакха мел еш хьалаш вІаштІехьдаьхад тханцига. Вай республика территоре тІа хьахиинай школай, юкъерчен лаккхерчен дешара заведеней, библиотекай, клубий шорра сеть. Цхьабакъда, дынах юхедисараш ца лоаттабу къовсам хІана а ден повестка тІара дІабоалаш бац. Бахача нахах цхьадола дакъа, халахете а, дыно туладарах мукъадаланза да. Цу тайпара нах кІезига бац Ведена районе. Цу духьа чІоагтІа уйла тІайохийт оаха атеистически пропаганда тайп-тайпарча формашта: лекцеш еш, даьлах тешачарна хІаранена болх бу, дына духьалара фильмаш хьулих, сходаш вІашагІъетт.

Первомайск, Дышне-Ведана, Ша-Ведана яхача юрташкарча граждланий собранеша 1961 шера дІадийхар «еза» моттигаш — Узун-Хьажий Кунта-Хьажий наьнен зераташ дІекъовлилга. Корта тоха «езача» моттигашка ахарах доала зе гучадоаккхача дукха дакъа даьцар мутІаренгарча къахьегамхоех болча дукхача наха. Цу дакъе Дышне-Ведана, Гуни, Ша-Ведана яхача а кхыча юрташкагарча бовхкий нах а болаш.

Вершгача районе гІоала дІайовзийтар «еза» моттигаш дІакъовлара ль решени. Массе юрта граждланий сходаш аьй, царна уж решенеш дІайовзийташ. ЧІоагІагІа аьй лекционни пропаганда. даьлах тешарашца беш бола индивидуальни болх, хІаьта цу гІулакха доккха новкъостал даьй моттигерча [illegible] радиоси.

Дынах бола тешам боабара боккхача доархІаме я общественни организацеш. Къаьстта ала дезаш ба С. Саракаев председатель волча «Знание» яхача общества районни отделенех. Атеистически пропаганда дакъе боккха болх лелабу общества членаша.

Укх шера 11 бетта 250 лекци йийшай Іилма-атеистически темаех. Цул совгІа, даьлах тешаш волча кхаьвиъь сагаца хадданза хьехама болх бу общества хІара члено.

Атеистически пропаганда дика вІаштІехьъьлакхай укх юрташкарча «Знание» яхача общества юкъьанпарча организацеша: Дарго (кулгалхо А. Сараднев), Дышне-Ведана (кулгалхо В. Ганаев) Элистанжи (Х. Битиркоев), Махкеты (С. Гулуев), кхычахьа. Тоамбар хулаш гІулакх да иштта, атеистически пропаганда еча дакъа лоацаш лоамаи кхалнах а хилар. Масала, Дарго яхача юртарча школа хьехархо йолча нов. Автархановас юртарча наха дика лекцеш еш атеистически темаех.

Оаха тхоай хув цу наьха уйла дына тІеза дІатувлалро духьа, хІаьта цу дакъе оахош тоъал толамаш даьхача сакина а хетар тхона. Цхьабакъда, зерате ахар хІана а соцаш дац, къаьстта а дына дезача деношка. ГІаш а транспортаца а ух цига вай республика тайп-тайпарча районашкара, Къилбаседа Кавказа кхыча автономни областашкара, Грузерча лоамаш районашкара. Гучох, цхьацанахьа харцахьара уйла сецай, дына духьала беш бола «езача» моттигашка зерате ахарца бузабенна бола хьехама болх лелабе декхарийла бараш уж моттигаш шоай территоре тІа яраш мера бац, яхаш. Цунах хулаш долчох дІакхетаве хала дац. Цу гІулакхо дукхха нах балха тІера бовх, моллаштех кхыча ды кхайкабераштен аьттув бола хьалаш хулийт даьлах тешарий счетах шоашта бІаьхий хилара. дына фанатизм вео чу йоссалов. Кхы мел дар дІадьинначул тІехьагІа, зерате ухачаш хоаржалу инфекционни лазараш.

Бехктокхамах баьннача кхьаболча кулгалхойи вотозелйи новкъосталца хьахиннаб «механизированни» зерате ухараш а. Соахка белгалдаьккхай зерате нах боалабеш еш 24 машина. Царна юкъе яр гор. Грозне таксомоторни парка, № 1 йолча автотранспортни контора, Шалински промкомбината, Шаьла района Дуба-Юртарча школа, Советски районерча А. Шерипова цІерахча колхоза машинаш. Ховш хан, дІахора хІама бІарга да гуш болча кулгалхошта малагІа тайзар даьд. ХІаьта цхьабараш бехктокхаме оза-м боагІар.

1961 шере а республика Министрий Совето могайир Ведана Шаьлан районашка бахача наьха «еза» моттигаш дІакъевлара хьакъехьара инициатива, къахьегамхой депутатий районни Советий исполкомашта тІадожадир граждланий юкъарча собранешка уж решенеш юкъелга, атеистически пропаганда чІоагІъелга, зерате ахарах доала зулам къахьегамхошта шерра дІадовзийтила.

Цхьабакъда, из болх бишаб, сатийна Іера бахьан деце а. Сона хетаргахьа, из сатийна хила йиш йоацаш йола балха участок я.

КПСС XXII-ча съездо [illegible] Программой оттадьча декхарех цаІ да керда саг кхевелга, цун коммунистически мировоззрени кийчъелга, наьха сахьетаж чура къадения гІулакхаш дІадоахилга. Вай декхар — коммунизм толаме дьалтьяра тІаероаль вай парте политика къахьегамхошка дІакхачийтар духьа массово-политически балха ерригача формех методех пайда эцар.

Х. БАЧАГАЕВ,
Ведана райисполкома председатель.
(1964шера 23 декабре арадаьннача «Грозненский рабочий» тІара).

Грозненски химически комбинате къахьегама дика толамаш доахаш я лаборантка Ячатьева Валентина. ДукъалгІа шу да УЗЛ яхача цеха хромотографически группе из болх беш йола. Ацетонаца кхы хІамаш уйхьокхаш я из. Цул совгІа приборашка а хьежаш цар болх нийса леларгболаш вІаштІехьбоахк цо. Цхьа бутт дІабаьббие цо шийна план тІехкхоачам ца еш. Балла тІа хьалха латташ хиларга хьежжий заводе берригача болхлоша йовзаш цар сий дечи я Валентина.

СУРТА ТІА: лаборантка Ячатьева Валентина.

□ □

ЛЕНИНГРАД. КПСС XXII-ча съезда цІерагча металлически заводо [illegible] советски гидравлически турбина хьалра [illegible] шу [illegible]. 1924 шера ноябрь бетта ленинградски инженерий чертежашца предприяте хьаїйор эггара хьалхара ха тІарча турбина, 370 киловатт [illegible] а болаш. Из [illegible] ГЭС-е [illegible]. Геттара а [illegible] хетаргьдац из хІанз заводо [illegible].

СУРТА ТІА: заводе ха тІарча турбиний конструкторски бюро [illegible]. Хьалхарча плано—конструкторш [illegible]. В. В. Вихирев, М. Л. Стенина, В. А. Минова, В. В. Наумов, Армениярча Воротан [illegible] ха тІарча гидростанцеш [illegible] турбина [illegible].

ТАСС фотохроника.

КЕРДА ШУ ХЬАОТТАШ

Хь-оттам дика хиина боццашехьа а, дукхахчу колхозашкий совхозашкий дIадоьлачу шера шовй балха дика толамаш дахьа хилар хьахьокх 1964-чу шерарчу юртбоахама итогаша. Масала, планах кхиха лерхIаш хиина 19 центнер мара ца хиийнача метте, ка боль ялат дIадийнача дерригаца лаьттара хIора гектара тIера 23,6 центнер лькхар Урус-Мартана производственни управлене «Красноармейский» ахача совхозо. Гуралья хийнача кIи 22,5 центнери хьажкIий 31,2 центнери лькхар совхозо хIора гектара тIера. ХIора гектара тIера фуаль-яьхача хьажкIий 36,8 центнер, гураьлья дийнача кIи 21,7 центнер лькхар Грозненски управлене № 3 йолча сомий-баьца даарий совхозо. Дика хьйкъа ялат чуйхар Сунженски управлене «Победа» ахача колхозо а иштта кхы дукхахча боахамаша а.

Юртбоахаме культураш дика хьувкъара боккха лоархIам болаш хилар агротехника дика Iолаиаь а машино-тракторни паркo лаккхара овсарле йолаш балхаш делла Iалашхоь а бола толамагIа бола механизаторамш. 1964-ча шера юртбоахама продуктааш ахарен кийчъярен Министерства колхозашкеи совхозашкен 11 эзар гектар совтIа долча лаьтта кердача технологех хьажкIаш хьалкхееш хилар 50 совгIа механизированни звене. Царех дуккханеша кара къахьегилга вIалла лоадама юкье ца доаладеш лаккхара хьувкъамаш дахьар. Цунах торо хилар продукнера шийга дIададар чухлахьа дикка. Масала, «Красноармейский» ахача совхоза Катерманов Оалхалар керте латтача тракторно-полеводчески бригада механизаторамш хIора гектара тIера 60 центнер фуалъялача хьажкIий лькхар, дукхьала центнерага дIадахар 1 соми 48 кепиги мара е доацаш. Урус-Мартана производственни управлене «Лермонтовский» совхозерча Матаев Берсий звеное фуалъяхача хьажкIий 54,6 центнер лькхар хIора гектара тIера центнерга дIадахар 1 соми 36 кепиги мара а доацаш. Наьсарен управлена «Октябрь 40 шу» ахача совхозерча Даурбеков Якьъий звеное хIора гектара тIера 50,8 центнер фуалъяхача хьажкIий лькхар. Лаккхара хьажкIий хьувкъамаш дахара йолча Еррироссийски социалистически яьъа условеш кхоачашьяь укх шера республикерча хьажкIаш лелаеча механизированни йиъ звенос. Ха дикагIа эгта боллашехьа а хьалха дIалахача хана иштта дукха хиннаьц хьажкIаш лелаеча механизировании Еррироссийски яхьъ толамаш дахьа звеноп.

Шерра комплексни механизаци ткъейналлалий республике шекара свекла чийнача клашка а. На культура хьалха латтача, толамагIа йолча методах хьалкхееш хилар шекара свекла лелаю 18 механизированни звено.

100 гектарах хIараме тIера 226 центнер шекара свекла лькхар Сунженски управлене Кирова цIерахча колхозерча Новичихин Иван керте латтача звенос. Звене виъ членах хIараче лькхар 5650 центнер свекла и. Царех хIора центнерага дIадахар дерриге а 34 кепиг мара дац.

Шалья управлене «Дружба» ахача совхоза трактористa Слесарев Ивана ше цхьаьне 50 гектара тIе хьалкхейир 10791 центнер шекара свекла, хIора гектара тIара 215 центнер лькхар цо. Цхьаи центнерага шийга дIабахах — 93 кепиг.

Ноккъадале а, республика дукхача боахамашка хIанз а лохача боараме лаьт лаьттанца деча бахьий культура. Укх чаккдоалаш латтача шера дукхача боахамашка чухнахьа дахьар фийг болча а технически а культурай хьувкъамаш. Из бахьан долаш республика кхоачашьяьнц алат, шекара свекла, лаьттанцара йола цхьаьйета продукташ пачхьалкхенна дIалахара план. Къаьогта дукха пачхьалкхен декхар тIадисад Наьсарен управлене совхозашта. Цар алха 72 процент мара кхоачашьяьнц алат дIададара план.

Хьайбай боахамий дальне 1964 шу белгалдаьлар доахатара йоахтаи йола шура дикка алсамъяьяра. Керда шу хьаоттаи шура дIаялара план хаьал хьалха кхоачашъяьй Грозненски управлене № 1 йолча шурий совхозо, Урус-Мартана управлене «Лермонтовский» совхозо, Шалья управлене «Дружба» ахача совхозо, Сунженски управлене колхозашa. 1963-ча шера аьна кхиначух 10 процент дукхагIа и республике укх шера дIаенна шура. ХIаьта а Наьсарен управлене совхозашa 1963-ча шера сипачул кIезигагIа шура еннай 1964-ча шера.

Керда шу хьотташ пачхьалхенна дукх дIадалара план кхоачаьяь доалаш да республика дукхагIа йола боахамаш. Цхьабакъда, царех яц дукх дIадаьл план кхоачам ца яр хиера болаш бера Грозненски управлени. Фуаш дIадалара шера план кхоачашъяьй Грозненски Сунженски управлений боахамашa, тха дIадалара план кхоачашъярам алха Сунжера колхозаш мара яц.

Цу тайпара, хьайбанкара йоаза продукци дIалахара дахьне а пачхьалхен докха декхар тIадисад республикерча дукхача колхозашта совхозашта. Хьайбаьнта шазшаа доакъар Iалаш да дарах, дукха доаши Iахара дарах, хьайбаш овладалийтарах хиннад ца.

Керда хьахуши дала 1965 шу семилетка тIеххьара шу да. Цунах хетта республика юрта боахамерча къахьегамхой отарa лоархIаменгIара декхар да йоахаш йола еррига юртбоахама продуктащ, къаьстта а хьайбашкара йоала продукташ сихха алсамъяьхара шоай беррига низ тIабахийта къахьегилга. Юртбоахама продуктааш дикка алсамъяхара мел ишар долаш да вайцига.

Укх тIеххьарча шера дикка дукхагIа хиннай республика колхозашкарен совхозашкарен машино-тракторни парк, алсамъяьннай республике хьачухкуза минеральни удобренеш, гербицидаш, ядохимикаташ. ДукхагIа долча боахамашта шийх хангахьа а дика а дIадийнад гуралье дукш дола алатаи, бIаьсте дIаюаргIолча еррагача культурашта хабь ахлай. Кхоачам хилал дIаоттадаьц ягара дикагIа дола дIало ер.

Iа дIадалалехьа техникан дIадургIола фуе кийчделга, кхазхьа ехо дIахьанга, кадраш Iомалга — иштта да хIана укх сахьата вайна хьалхашка латта декхар. Хьайбай боахамашка къаьстта чIоагIа теркам тIабахийта болаш гIулакх да ахьакха а килограмм вехьа йоагIийоацаш доакъарий кхеибелга, хьайбашта а оалхазарашта а гIулакх дара дахьъе еррига зооветеринарни бокъонаш цIакхча лорагIа ца йоалийтаи чакхйоахилга. Хьайбаш леладерен юртбоахама культураш кхиарен хьисаниш хармара инициатив йиза шоашка дIаеннай колхозашкий совхозашкен. ХIора боахамера хьалда дола хьалаш терхах а ца дом цу доаиай хьахьакхе чийиша ийса йоаца, шабланиш рекомендацеш кхы тергйоацаш дIаьхьай КПСС Центральни Комитето. Це хIара боахама экономика дегIайоалдаран лакдъярен дальне боккха бехктонхаи тIабожабу колхозийи совхозийи хулгалхошта, специалисташто, механизаторашта, хьайбаш леладерашта. Цунах хетта чIоагIагIа хьисап а дош хIара боахаме ушхаьлна дий дIадучча лаьттай структураге, 1965-ча шера шортта дика доакъар хургдола гIулакх де дола, хьайбашта а оалхазарашта а вешача боараме белаеш доакъар а йод а толийта еза.

ДIадучча лаьттай серуктура сов дукха хушаш хиларах, лаьттанка салоIийтаи ца хилирах чIоагIа дийеал чхамкара овсарам. ХIара бохаме дикка дергдоацa хIана да ийса севооборотан адамества, хIана аьчи лаьтах, колхозийи совхозийи бериташ дукдулача цу хьостал, рационалльни пайда эцара хард я из.

З. ДУДИНК,
юртбоахама продуктааш кхарен кийчъярен министра хьалхара заместитель.

ПАЧЧАХЬАЛКХЕНО ЙОАКХО Ю ЮРТАРЧА КЪАХЬЕГАМХОЙ

ЮРТА БОАХАМЕИ ЗАГОТОВКАЙИ БОЛХЛОЙ ПРОФСОЮЗА ЦК СЕКРЕТАРА И. МЕЛЬНИКОВА ДУВЦ

□ □

Дикача латIоахьа докккий хувцамаш дахьз мехкарча ахархошта 1964 шеро. Октябрь бетта хьалхарча эийлахьо а дена къоаналлен инвалидаллен пенсеш дийзе болабеллар ша миллиони шн бIаь эзарe колхозий председателаш, специалисташ, механизатораш. Цу гIуланкаа лаьръIа пачхьалкхено хьахийцад 40 миллион сом совгIа ахча. ХIаьта кердача 1965 шера юххье дена тешаме къоаналла е инвалидалла пенсеш йийзагда беригтача колхозхоша — 6 миллиони 800 эзари саго.

ЛоархIамера сопам тIайиаб колхозхой, болхлой, гIулакхерча, наьха пецсобаш боахамашта бокъо йоацаш отталаь доалонаш дIадахара хьакъехьа. Колхозашта могадьз колхозин ловна доахал кхабаран цIенна гонахьара лаьттан участок леладерашта отталаьча боарамий хьакъехьа юртбоахама артела Устано тIатехаоашкен леъча хувцамашкен юха а хьоьжилга. Уж боарамаш доалонаш отталале хьалхагIа хиннача тайпара оттаду. Российски Федерацe. масала, даиж совхозашкен кхыча пачхьалкхен юртбоахама предприятешкен массана а болх беча болхлошта, специалисташта, гIулакхерча наха цIеношта гонахьара лаьттан участкаш цхьаи дезала 0,30 гектарага кхаччалца оттабьб.

Колхоза членаш а боацаш, цхьабакъла, юрташка бахаш болча гражданий а цу тайпара бокъо я шоай доалахьа доахан кхаба: цхьа етт, шинарг е саргIиш, шерал тIех ха льнна Iасилг доацаш. Цул совгIа, бокъо лу пхи беттага кхаччалца ха лаьна хурскаш тIехьа. Цола нана хьакха е чуттаяь цхьа хьакха, кхо устагIа я шерал тIех ха льнна тахьарий а кхаба, царех хьазаьнна Iоахарийи бIийгаши йоацаш. Негахьа салла етт е хьакха ца кхоабе мукъа беннаб тIехьа Iоахарийн бIийгаши а йолаш пхи устагIеи гаьзарийи лелае. Коа тIара оалхарашн поккарий хьаш мелд а лелаве йиш я.

Шена болх беш болча колхозхошта, совхозийн заготовкаш еча предприятейн болхлошта, гIулакхерча наха новкъостал деегла цIенна гонахьарча участкаштен огородаштен обработка яра. Царна новкъостал деегла доахаш коа тIара оалхазарашн эзара, доахан доажаде хьогIоацаш кзара. Iаи эмалахьа доакъарaш кийчдара.

ЧIоагIа йоакхо ю пачхьалкхено юрта бахача наьха унахцIено дарах ира. 1964 шера 80 эзар хIана ваш аьлна волча колхозахочо шоай унахцIено санаторешка тейнo. Дуккхача ахархоша шоай отпуск колхозий юкъарча салоIача цIеношка дIайихьар. 1964 шера санаторешкаи салоIача цIеношкаи юрта салоIар пачхьалкхен юрта боахама предприятешкарча 350 эзар гаттача болхлочой гIулакхерча саго. ХIаьта 30 эзар совгIача саго шоай отпускаш туристически лагерашка дIайихьар.

Юрташкарча къахьегамхо ш т а лаьрхIа хьалаьд дукха чуIе цIенош, больницаш, культура хоапаш, клубаш, библиотекаш. Боаий бешанаш делеши. Тоалеиилд колхозхоштен совхозий болхлоштен дем йоза бытовой гIулакхаш. Цу гIулакца лаьрхIа вIашагIъехкай бытовой гIулакхаш дем йола стационарни дIа-юза лелен комбинаташ.

Цу лоллача хIамаша цIаьхха а хьахбоих халкъа хьалторо лакхъара Советски пачхьалкхено чIоагIа йоакхо еш хилар. ДикагIа, культурнегIа, безамегIа хулаш доагIа наьха вахар.

(ТАСС).

Толамца чакхдоаккх семилетка ялхлагIа шу

Укх шера дика къахьийгар Сунженски производственни управлене Кирова цIерахча шура боахама артела колхозхоша. Хьайбай продуктааш ахара Сунженски производственни управлене хьалхара меттиг лькхар цар. Шура ахкаре 114 процент, дукх дашхара 133 процент, фуаш гуддара 124 процент, тха дахкара 102 процент кхоачашьяьй шера план.

Шура йоаккхаш бола Iалашоте дика мастераш хьахиниб колхозе. Хьалха латт доерка Грищенко Валентина. ХIара Iеттагара 2450 килограмм шура лькхий цо. Цул кIезаига тIехьа мара ца саьц Шетинина Надежда а. ХIара Iаттагара 2200 килограмм шура — иштта да цул толашни. Цар шийе а хаьал хьалха кхоачашдаьх шоаш тIадийца социалистически декхараш.

Iаьсашта искусственни шура хьокхилга шерра дIададаьц ферма. «Ц..» яха зоотехни тол дечча доахано.

Доахкхах де йиш йола хIамаш да колхоза оалхазараш леладерий а. Iа хьетIа кхьача доле а фуаш доига локхенналац. ХIара дени 4000—4100 фуъ гуллу хIанза ферме. Соаьна укх хана гулдеш хиллареи дукхха а дукхагIа да уж. ХIара кхача котама тIеххьара кхъера лаьрхIача 118 фуъ гуддаьа дикагIбохча оалхазараш леладераша Грищенко Евгенис, Васнакова Ксенис. Оалхазарамш дика кхабарах, дерттIа гIулакх зарах хьахинирараш да уж Iеулиташ а.

Къахьегаш доккхий толамаш дахьаь хьахкарч леладераша а. Укх тIеххьарча кхаь бетта свеллан пастен а хьувкхаш хьахарзашта дика доала тIакхетийтал Дехтерева Верас култаллеча коммунистически къахьегамь цIи декхара хьовсаи доаттабеча чуетталь хьахкарч ихиабеча пока хоппогтиво. Планах 850 грамм чапера тIакхетийта ца езача дени бусн 350 грамм Iаьсашта доаль тIакхетийтад цар.

ДерттIа хийче а аь хIанз жа Iаштара доахам ба жа Iуй ваш Колайтанова, ВIсыацчамов. Кахарашта дика ремонт йай цар. Кхоачаьи хилаал фермашка хьатIа а дола IоттадАаьа доакъар. Цхьай хаьна осеменаторла а болз бета ца доккхагIаола жа Iу вов. Колайтанов. Планах 40 дийнахьо е севча 1530 устагIаша 25 белла дийнахьа искусственни осеменении йир цо.

Толамца чакхдаьнна шу. хIаьта 1965-гIа шера кхы а доккхий толамаш дала лерхI цар.

И. ГУЗЕЕВ.

ФОТОИНФОРМАЦИ

УДМУРТСКИ АССР. Ижевски машинашьеча завода болхлошен специалисташен 1964 шера хувцка а балхаш даьда арахецали йола мотоциклаш чIоагIагIа а, дикагIа а, тешамегIа а хилийтара. ХIанзале кийч я я тоххамаш а даь я 1965 шера карарвае а арахеца я лаьрхIа «ИЖ-Планета-2» яхеи «ИЖ-Юпитер-2» яхеи ши модель. ХьалхагIа заводо арахецаш хиннача ерен кердача моделий технически параметраш дикагIа я.

Сурта тIа: сборочни цеха инженераш технолог Л. Д. Владимиров конструктор М. А. Русских заводе хьалъча «ИЖ-Планета-2» ахача мотоциклай образецашка хьожаш боахк.

З. Еазерниина сурт.
ТАСС фотохроника.

□ □

ДОНЕЦКАЯ ОБЛАСТЬ. Вартий кинобригада я Артемовски районерча колхозхошта гIулакх деш. Царех дикагIа лоархIаш я кинмеханика Александр Васильевич Пиманова бригада. ХIанз цхийта шу дальнлад «Донбасс» ахача колхозе кинотеатре по фильмаш хьокла.

Сурта тIа: юттара киномеханик А. Пиманов.

ФОТОИНФОРМАЦИ

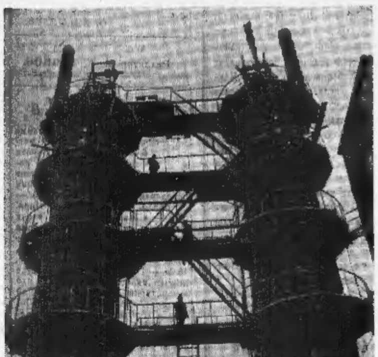

Казахски ССР. ХьетIадоагIача шера белх ба йолалургья силикатни пенаш детта материалаш хьаю Актюбински завод.

Цу предприяте хIара шера арахецаргья 50 миллион киршниx, 70 эзар блок, дукха кхыйола продукци. Керда производстве еррига а механизации автоматизации яь хургья.

Сурта тIа: хьалъеш латта кIир йоаккха нишкаш.

Д. Карачуна сурт.
ТАСС фотохроника.

☆ ★ ☆

Готтара а арепгахьа гаьна боалаш латт Иртыш—Караганда яха канал доккхаш бараш. Балхаш 135-ча километрга дIахкхачал. Трассе белх беш йоаккхий экскаватораш, бульдозераш, скрепераш я.

«Вахара хий» аьнна цIи йоаккх цу каналах. Цо Иртыш яха хий кхачаргда Центральни Казахстана аренашка.

Сурта тIа: Иртыш—Караганда яхача канале трассе.

К. Нуртазина сурт. ТАСС фотохроника.

Нохч-ГIалгIай писателий съездага

ЛОАМАН КХАЛСАГ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ЛИТЕРАТУРА ТIА

Кхалсаг маIача сага вийсса еррига бокъонаш йола советски общества доакъошхо я. Цо маIача вала вийсса мехка зоал ду. Общества экономикан културан доакъошна политически вахаре хьинаре дакъа доац цо.

Нохч-ГIалгIай литератораша шоай йоазош тIа карайийзар лоаман кхалсага вахара-лелара, нуцIоза ца хиннача вахачун, прозерча хургвлачун хьакъехьара ...

Шийй бокъонаш бахьан къовсам лоаттабе, шийй сий лорале, шийта кхьача иразе бе долла могаргдолаш гIалгIай кхалсаг хилар, кортамукъалелгеи къахьегама празаген из гIертар дуцц писателаша шоай йоазош тIа.

Советий Iаьдал эттача хьалхарча шерашка юрташка массаналхьа школаш ехкар. ЙиIигаш, маIача бераш цхьаьна деша тайшар кердача закона яхача бесса. Цу хана кIезига бапар тIехьайисача уйлан тIа латта, кхалнаха дешар эшац яха нах. Из дар зуламерча, ширальннача уйлаех къаьста ца могилга, кхалсаг шукъа ца алийта гIертилга.

ТиъоалагIча шерашка хьахиначч кердача, хIаьта хоташ тIа урахташ доагIача гIалгIай литература произведеш уж зуламе уйлаш юхатохаш, царна дукьала лаьъа я. Иштта я Озиев Ахьмада «ЙиIиг» яха стихотворени.

Цу хана язьъй Озиев Салмана «Урзуви Тамарен» яха поэма. Цу тIа Озиев гIерт советски хенарча лоаман кхалсаг сурт хилла. Лоаман кхалсаго шийй иразе сийи бахьан долаш къовсам лоаттабе беза, цу къовсаме из кхтаргъа, — йоах поэто, — хIана аьлча «Низ бола вийсеза Советий Iаьдали цунтахьа да».

Поэма тIа буши шийй праза тIехьа, аламий бокъонашта тIехьа кхалсаго лоаттабу къовсам, хIаьта Iадаташи ширдаьнна тIулакхаши лелалеча наха къизал а йоакхал а бехке хаь ца Iеш, царна духьале ца яр а бехке ду поэто.

Иштта лоаман кхалсага бокъо Iалашъяра хетаяь я нохчий писатела Саьида Бадуева «ПаьтIимат» яха стихашца язъяь драма а роман а. Цу романа тIа къаьста хьахьокх пачхьа Iаьдале лоамарой лоала лоаттабь хилар а. Цох тарра лоаман кхалнаха тIалаьтта Iотакъе а. Кхалсага ахача хана тIаэтта хинна къемат а цунга хинна зала бола а хьахьекхаш, писатела кхайкарал цу кхалсаг мукъалеккхара а цунга иразе кхачийтара а тIахьехаш. Романа тIа писатела юкъача керттерча кхалсага ПаьтIимата вахар цунга Iазаш кийташ дала а чолахие а да, хIаьта цо калемаш эшаш, къовс, из котIоал.

ПаьтIимат — цIенача, дег цхьала йолча лоаман кхалсага образ я. Цо хиза дешачa бесса кхоачашъу шийй декхар — класса моастагIчунцара чIир лох.

1930—34 шерашка Нохч-ГIалгIай мехка чIоагIa айлу дахача ширдаьннача Iадаташка къовсам лоаттабелга, хIана аьлча цу шерашка къаьстта побеннабар вIашагIал моастагIал лолча классашта юкъера къовсам. МоастагIашо, къаьнача Iаьдалех кийла а эцаш, духьале йора лоаман кхалнах общественни а политически вахара а юкъеозара. Цу хана язъя я поэта Мамакаев Мохьмада «ВорхI веший йиша» яха поэма. Нохчий халкъа багахбуцанах пайда а эцаш, эггара дикагIча, хьанссамагIча мекре а вахIорахьа ца ирре йолча лоаман кхалсага сурт хилла гIийртав поэт. Итум-Кхьаьрча цхьан гIалий чу ворхI веший йиша яьлаь. Вежарий бохча хиннай из, хIаьта берриrа лоаман мехкарий сенаь ца а хаха мукъе кIезига лехаш хиннай. Цхьа тийша бIаргавайна зIамига саг Эздар везавеннав цунна. Иштта лаьрпхай зIамигачa сага йоI я.

Цхьан бус вIашагIкхета барт баьб Эздарен Непсен. Лаам чу дехкаьшка гIеддa доагIаш цIокъа тIанийсу Эздир. Аькхаьна цачхаха зIамига саг, ког дIа а кхийтта, алха вахав.

Непси евзаш кхы цхьаьнха вагIамар. Буе а хийнахьа а цунна тIеххьара бIарг ца боаккхаш. ЙоI зуши хиннав из. Юххера а, хи тIа йоаши кора а аь, йоаьнаьй цо Непси.

Йитача бус, къайлагIа еа а езе. лоамашкен ловкъашкен гIолла Эздар ахка вахача тIахкоч. КIоаргача ор чу цIоакъа махкIа к воаллаш, венна улла Эздар бIаргавайча, йиттача лог лаьттIа ли Непси е.

Поэма керттера чулоацам ба — лоаман кхалсага хинна Iазане вахар, из Iадатий лай хилар, хIаьта а шийй са ца кхолеш саг веза ховш из хилар.

Писатела И. Музаева «Заза» ахача повеста тIара керттера турпалхо я нохчий йоI Заза. Колхозо йоахаш юкъхьялца цхьаьесаш хиннача Заипах йоккха инженер — гIирсо хул. Дешарои къахьегарои наьха хьалха лаьтача вахах дIатехай из. Заза ахаре дукха лийкъенай холонаш, киттоачеш. Ширдаьннача Iаьдалех йодаш из цуние вIалла а ца весача саго. ХIаьта а йойше ахар мара дац — дIайода из шийх лезагIа сесаг е гIертачундара Юхера а эрий ухача лаьттанка йихача йоккхача производства дахл доп я Заза.

Заза — хIанз хьаллхийнача карийча мьха ... царех мал а.

Лоаман кхалсага образ юкъе хилча къаьстта дагайохаьа Iелаи Базоркин Идриса «Тамара» яха пьеса. Тхьа иттех шу да из пьеса нохч-гIалгIай театре лоаьш, дIаьта тахана цца шийй чулоацам а тема лоархIам а боаш я из. Цуи керттера тема я гIалгIай кхалсаг Iадатех мукъалаккхаре тIехьа лоаттабу къовсам. «Мехка» кхелаца а кхелахошна а тIом лоаттабаша барг ца хилар, царех кхы зулам доалам хилар хьахьокх цу тIа писатела. Пьеса керттера турпал Тамара дахьлии Салмана доакха урдо я эахаха, сесаг а йолаш мара сагага маьре йохийт аьнна шийла везача, тхьмахьа маьре йода из, шийна из ца везашехь а. Из еза шийй ваь цIа долча юкхайоагIа ше ахар кулак йола шийна хайчк. Дийша аьннача вешас Ахьмаза гIо ду цунна кердача наьхьъа тIа хилал.

Нохч-ГIалгIай литература цхьаккха поэт а прозаик а вац лоаман кхалсага образ ца юкъехь. Цул хиннача къасачa вахарах, лаьннача паргIатонах, кердача сийрдача вахарах ца эадеш.

Лоаман кхалсага хьелла хиннача вахарах дега ч дужаш долла дош вад поэта Ахмед Дидигалдиина:

Ма тамаш я,
Iаьрма лаьтта,
Из шерь лаьтта
Хьа саготтах ца тийIар.
Гаьвара седкъай,
Хьах къахийтта,
Хьа къинна ца делхар,
Ва лоаман кхалсагI

ТIеххьарча хае шера арахъиначa литература тIа шоаш кердача, вай ханара, коммунистически гIишло хьалъеш йоалла лоаман кхалсаг я — инженер, лор, хьехархо, доярка, звеньевой, бригадир. Литература дешарашта бовзаш ба Ведзижев Ахьмада дуцарш тIа, Боков Ахьмада «Райхьант» ахача повеста тIа буша кхалнах.

Хьалха къона йолаш шерашка пьеса гIалгIай кхалсаг воацача саго е истий болча мара йигалар. «Шеро йигар» ахача дуцар тIа писатели Ведзижев Ахьмада шоа къона йолашехьа мар вешеа йоса Лейла. Цул кIаьнк дIаьтта дIа а венна, из цIайига гIертар Лейлай дай. «ВорхIе а дай хана деза мигта хиннад» йоахар. Бокъда, Лейла шийй лелале, кердача вахара уйлаш тIа хьалкхийнна кхалсаг. Цул совгIа, из весанна а, йота гIертташ мар сaг йоалаьнна йоа дIаийга саг Зураб. «Вайна ниъе гIертараш хах бац, — йоахар Цо Лейлайга, — цар бокъ бац. Вайна ниъе гIертар царга а вайна а цхьатаьара зулане доаш Iадаш да, хIана я дIадалана дола шедан, зуланe Iаьдаш да...»

Iадате тухалбаьча мехкагa ца а цо дургIаш, шийла дикагIа кертача маьре йода Лайла.

«Малав бехке» яхача писатела шолагIча дуцар тIа хьалхьонкай бирсача Iадата уйлаш тIа латтача даси нанаси дешара хьа а хьикха, цIагIа Iохоаль хирна, вочa саго тийша белх баь гIалгIай йоI Зайнаб. Маьре ахачара цIайбйт из цIена яц яьла. Даьша а мехрцIаьшa а иза бу цунна бехке вар хьакуцца яхаш. ХIаьта а дуне дика нах боацаш дац. Вошас Султана гIо ду цунна Iадатий Iазанах мукъаьала а кердача, сийрдача вахара наькъа тIа. лаа а. Даьшца къовсалийна, шийй юша Зайнап а кийце, дIавода из. «Малав бехке» яхаш уйлаш ю цо. Дика кхетаду зIамигачa саго кхалсага сий довдер наьхьа зуламера Iадат долга.

Кердача, таханарча вахара хьинарера доакъошхой, къаденнача Iадатий моастагIий ба писатела Боков Ахьмада произведенеш тIа буцца къона кхалнах. Иштта я цун повеста тIара Райхьант, кхыбараш.

Ширдаьнна, тишденна Iадаташ зуламе долга, цар кердача вахара духьале елга, вахара хьисап а, оамалаш а, Iаьдалаш а, вахар ше сапна, кердеи, шаьIа сапна, цIенеи хила лезарах кхийттаб хIанз лоаман кхалнах. Эздий тайпаш тIара е дикача цIен тIара я аьле цIи яккхаш хIанз йийй. Дийша але, бах дика беш але наха сий ду, лоархI, цIи дIахоз.

Советски мехкарча кхалнаха шоай бокъонаш маIача лаха вийсса, царел тIехьа ца бусаш леларе бола тешам ба вай таханара вахар. Парте а советски Iаьдала ахьалле лелаеча организашта керте латт кхалнаха, Iадман, депутаташ, аламий унахцIено лорарa гIулакхаш цар бе доаля. Инженераш, хьехархой, лораш, космонавташ, машинисташ, бригадираш, доакхийча боахамашта доаладераш ба кхалнах. ВIалла тара а бац лоаман кхалнах ахача замалахь хинараштa. Цар культура а политически кхетам а кхычa тайпара хулаш хьицабеннаб, цар хIана вахара а пачхьалхенна а доал ду.

ГIалгIай писателаша кердача, таханарча лоаман кхалсага образ кхы а шерагIа литературанна юкъехьорга.

Б. ЗЯЗИКОВ.

«СЕРДАЛО»

5-гIа оагIа. 26 декабрь, 1964 шу.

«СИЙРДАЧА НОВКЪА»

ТЕАТР

Ды а дІахьэча замах хедиса во гІулакхаш а дІадаргда. Бакъда, не хІама ме-шегІа хургдац. Царца тІаьІертта къовсам деаттабе беза. Из къовсам ба Н. Музаева «Кердача сийрдача новкъа» ахача пьеса коьртера идея. Из керда хІама дац нохч-гІалгІай драматурге. Деца а религиозни фанатизмаца, Іадатаца, шарІатаца хІана а къиза къовсам деаттабе беза.

Пьеса тІа коьртера фигура я физикан математикан хьехархо Эльза. Цунна гонахьа дахкуа пьеса ерригта юкейиса событеш. Ше оттаы тема идейно нийса кхоачашьеш, автора ка льнаац цу доархІанерча темага хьежна художественни даькъе ший образаш лакхъе. Пьеса коьртера турпал йола Эльза а кхыбола цуп турпалаш а сценически процессах кІеанта дегІабааргІа. Пьеса йолалуча хала санна мара кхы белгальньаац Эльза йистейоалаш а. Эльза роль ловзаеча Н. Хаджиевас шийна могар ду из ца тоьаш дола хІама хьаднаа гІертам. ХІаьта цун дикка на а йоал, дика ловзаю цо из роль, зритеиий дега чу кхоачийт цо цІена уйлаш. Бакъда, шоллагІча суртен финалец Хаджиевас ший гІулакх бе-башха ца хеташ деш санна хеталу, пхьадолча даькъе цунна накъа йоал уххаза актера говзал.

ШоллагІча сцене Эльзас сагот ду хІана а боадонка кІалхара балаза болча ший йижарий: «Ма чІоагІа во гІулакх да-кха хІана а вай дукха кхалнах Іадатен шарІатех Іазапах балаза хилар... Дег ма-кха царех... йижарех, новкъостех... Ма дукха неша тІоададу царех бийсана болхаш йоай гІайбаш».

Из монолог Эльза коьртерчарех цхьа уйла я. Цо нийса къовсаду из дош, нийса уйла ю цун. Йоккхий промышленни объекташ ахкаро вІашагІтохаргба, техагІа мукъабоахаргба йоамаг къений кхалнах, йоах цо. Из монолог дег тохадолийташ чакхъаха езар.

Бакъда, ниттa чакхдалац гІулакх.

Кхы а чІоагІагІа дег чу дохаш чакхъала езар финалерь цуи монолог. ХІана аьлча уххаза дьица Эльзай дешаш човнах тоалуш воагІача дукха везача Аизай дахар дохадеш, цуина шиз чубоссабеш хила доагІар. Уххаза ба Эльзай образа беррига чулоацам. Бакъда, Аиза дукха везача Эльза—Хаджиевайна магиц ший цІена дог дІахьокха. Пьеса йистейоалаш йоца из моттиг зрителанта цІакхха йицлургйоацаш дег чу йижийта дехкарийна яр Эльза—Хаджиева. Из дулац цунна. Цулухьа юкъейоалаь хургъ-кха спектакль оттальрана (режиссер Н. Харлип) уххаза музыка, мела моттиг хьалйиза дага болаш. Зрителa духьал отталу доаман поэтически воза сурт.

Пьеса хьалхарча сурта тІа гучабоал Эльзайнен Аизайнен юкъера безам. Царца айхха вуизавенна ва Эльза ший тайпара ева Эльбард. Из во саг вац, бакъда Іадата гІулакхашта каравоал из. Эздел долаш, гІулакха нийча, дог цІена саг ва Эльбард. Дика ловзаю цун роль артиста Довлетмирзаева. Цо хьахьокх ше де лаьрхІа хІама чакхдаккха гІерташ, чІоагІа лоІам болаш кІант Эльбард хилар. Ше леладеча гІулакхашта тІехь из гІалат ваьлча новкъа хул цкъаза зрителанта. Вер санна мара бІеза уйлаш йоаца Эльбард нийсача, дикача новкъа вала, воча, тІехьадисача гІулакхех дІакъаста йиш йолаш вар, бакъда хувцалара киттал атта йола яз фигура а пьеса тІа кхы хувца ца луш ю. Уххаза автор бехке хинна Іац, автор ва бехке.

Эльза езаш хилара тІагІоала Аизайнен Эльбардаи юкъе оттача довнах найда ац юхлален царна тІехьа барашен. Бакъда уж шах общество яц, реакционни уйлаш йолчар группа я из. Пьеса тІа юцача тІехьайисача кхалсага Хьаснпата мара Іотъкъам булургбац цунна. Дьцах чІоагІа тешаш хинна Халид мурдий тоабех хьакъаст ше лелибер харцахьа никъ хиларах, коммуниста Юсупа дІахкетаьнча. Халид эттара драматически йола фигура я ерригача спектакле. Актера Ханиева дика ловзаь цуи роль. Дьица йоккха харцо гучаьлначa цу вокхача сага хала да бера хана деша ше чІоагІа тешаш хиначa хІамах къаста, дегІаца чІоагІъенначa озмалаца нитац из. ВІашдукъалара уйлаш я цуи керта чу къувсаш: цаІаш Эльзий га даккха гІерт, вокхаш къьнара гІулакхаш хьалхадар дІадехаш а. Халид нийсача новкъа валара бахьанаш дикха хьахьехадац.

Музаева ший пьеса тІа дика хьахьехаб кІай кийнаш лелаш мурдаш, хІаьта театро дикан набарра сцена тІа а бахаб уж. Цар ухьамада Жебира роль ловзаеш ва РСФСР Заслуженни артист Н. Зубайраев. Къиза, гоаза, ший духьа дукха, ямха, кІеаигал йоалла, зоаза, морально телха саг вовлаш хьахьокх цо Жебир. ДІатІахьежача дика, бержое, бер ше мара тийна бол ца боалхаш ше хетаволийта Жебир ше леладеча Іаьржача гІулакхашта новкъарло е гІертачоа бІехал а хинна къаьргах хьоартаналь нийча хилар дика гойт Зубайраева. Дагадохал кхоалагІча сурте Хьадизаца вІашагІкхийттача цо къерзадаь бІаргаш. Хьадиз руикъа доаш а яькха а саг воага хов Жебира. Ший къоза оанал гучайоаких Жебира жхелагІча сурте — цо ше цкъа веса. Уххаза шек воашнаш тоа зритель Жебир бІеха уйлаш йола саг хиларах.

КІоаргъ хьакъхал доаца, къиза саг ва Хьадиз. Из гу найна дІахьа ноким дахиа йоккха кІай нийн йолаш из гучаваьлча. Из Хьадиз юкъе вола мурдий тоаба бегаза я. Зрителю уххаза кхетаде доагІа из дьика гІулакхаш дика леладерех ца хилар. Пьеза хулгаица киттам боахача вихах ца из. Сцене ше маварра хьахьекхаз Хьадиза артиста Джабраилова.

Уххаза бегалданиката доагІа из роль кхы тІа уйла е оаш хилар.

Пьеса коьртерча турпалех волча Аиза образ оттаде эсалагІа хетаь я. Чоакхане йоаца фигура я из. Артиста Идаевна цхьал моттиге мара ловзалац Аизай роль. Ше хьалха ловзаь Ромеон Аскерен ролаш ихалловаеш гІулакх ду цо. Дукхо хІама да цхьатарра долаш цу ролаштен Аизай ролан юкъе.

Пьеса тІа Аиза технически Іилмай кандидат а института доцент а хилар артиста хьахьокхаш ю.

Шийна дукха еза йоІ Эльза хьахханна эттача цунга коьртера хар еза ца луш хала хьоаз Аиза. Из кхетаду Эльзас а. Юкъера коьрза безам боаз царна вІаши бІара хьажарна, дегаца. Цар шоай дагалаттар кхоачандергда, хІана аьлча заьзи а общественноста уйла а царгахьа я.

Пьеса тІа а сцене а къаьста моттиг лоал совхоза отделене управляющи волча Юсупа. Из лоІам чІоагІа бола, тешаме саг ва, бІубенна ший гІулакх леладеш вола коммунист ва. Ший хьакъахьта а дуне довзарга а дикача кхаал тІех латт из. Нийсло оаш а баькъуваш а хиларах юртарча цхха сий ду цун. Цо мел деш дола хІама накъа дукхо ду, сага къахьегаш, цун валар оттача дакхара кордадар, дикагІдар балха юкъехуал цо. Ниттa бола нах шоаш дІадоладаь гІулакх дизза чакх ца доаккхаш Іербац. Цу тайпара гойт найна из артиста С. Гулиева а.

Н. Музаева «Сийрдача новкъа» яха керда пьеса вай тахапара ваша мецаш я. Цу тІа дуиц дийна бахьнача, дуне хІоаргта довзача тахапарча кагийча нахаш нехкаравтем юкъера гІулакхаш, къоана а вотдоалаш а хьадоагІачаш къаьно а ди тІехьа эшаш а лаьттачаи юкъера къовсам.

Пьесах доахна гІалатаи драматургоа ший кхоачайбоацардйи театрон дІа а даьха, йоаца никъ бала беза цу чІоагІагІа эшача а сайдамерча а тешак йолча спектакла.

А. ГАПАЕВ,
театровед.

ЛИТОВСКИ ССР. Дукха ха йоаьлац пьеса уххаш яр моттиг. ХІанз уххаза хьалйотташ латт студентий городока хьалхара корпусаш. Уж хьаьгеш ба клайпедски 27-ча гІишлой управлене болхлой. ХьатІадоагІа шу долалуш уххаш баха хоьшарьба кешаш дара техникума 90 дешархон Каунбесни политехнически института клайпедски филиалера 500 студента.

Б. Алексанинчеса сурт.
ТАСС фотохроника.

ДЕШАРХОЙ-СПЕЦИАЛИСТАШ

Грозне № 55 йолча 11 шера дешача школе аравец тайп-тайпара гІоналаш йола специалисташ.

Школерча дешархоех 117 саг ва хІанз радист-монтажник вешаш. Цу группаерча 30 сага Морзе азбука Іомаь. Царех хургба радио-оператор-морзисташ. Радиотехника курс дика Іомаь дешархоша Грицина, Кашаренкос, Погосова, Лысенкос, кхычар. Верана радиотехника дика кхетаеш хилара коьртерчарех цхьа бахьан да шарна хьехаш шоай гІулакх дукха деза, йоккха опыт йола мастераш Я. Г. Марцос, Ж. М. Белан, В. И. Иванов хилар.

Бакъда, нагахьа санна теори дика Іомае дешархой йиш яц, ниттa дац цар гІулакх практика хьакъяьхье. ХІана аьлча из производстваца, ветта аьлча радиоприемникашн телевизораш тоаеча ательеца ювзавенна яц, духьала школе оаш я. ХІаьта цу практи[redacted] кхоачамаш школага кІеанта да. Цудухьа горОНО-е школана политехникумашта де деза радиокомбинат тоалра.

Механика Іомаеча дешархой гІулакх толашагІа да. Цар шоай практика дІахьу 15 участка мастерске. Царех дика фрезеровщикаш, токараш, кхыбола специалисташ хургба.

9, 10, 11 классашка дешача 50 йиІиго баракъаш-хІамаш ахарех тегарех болх, шоай мотористка говзал Іомаю. Дика кийчъаь шоейни лобмелети йиІигашта хьехаш опыт йола педагог О. В. Романозца хилар бахьан долаш дика Іомалу дешархой. Царна хІанз хьалху школана а балача ваха а оша баракъаш-хІамаш. ЙиІигашта юкъе дикагІа дешаш ба С. Лазарева, Т. Карагодина, Т. Абросимова, кхыбараш.

Школана политехнизаци [redacted] йиш хулийт юкъера дешар чакхдаьккха бола дешархой балха гоаза а йолаш аравеца.

И. ГОРИДЬКО.

Спорт

Еза атлетика

Езача атлетиках ловзара [redacted] публике хьалхара моттиг яккха лайзар «Красный молот» заводе спортзале.

Цунна юкъе дакъа доаццаш хилар «Къахьегам», «Спартак», «Хьувкъам», «Буревестник» яхача спортивни обществий спортсменаш.

Эттара лайгагІа долча доалаь атлеташта юкъера рекорд а отташ хьалхара моттиг яьккхар алимпийски троеборье 235 килограмм йолча Губкина («Къахьегам»).

Къонахчарна юкъе республика чемпион хилар Давиденко, («Спартак») шоллагІа моттиг яьккхар Х. Мудаева («Спартак»).

Дайгача доала атлетех Тесляк («Спартак») Нохч-ГІалгІай АССР чемпион хилар, хІаьта хьалхара моттиг яьккхар Завгороднева («Спартак»).

Ах дайта доалa долча атлетех республика чемпион хилар Т. Гайсанов («Къахьегам»), хІаьта къонахчарна юкъе хьалхара моттиг лаьцар Исмаилова («Хьувкъам»). шоллагІъар — Якушенкос. Ах юкъерча доала атлетех коттальлар Ярославский («Къахьегам»), хІаьта къонахчарна юкъе эсгара низ болашагІа хилар С. Барукаев. шоллагІа моттиг яьккхар Маглуева (Советски Эскар).

Юкъарча доала атлетех И. Кодзоевх («Спартак») республика чемпион хилар. Низ болча атлетал, спорта мастерал Чекановл коттальлар из. Къонахчарна юкъе хьалхара моттиг яьккхар Парфиненкос («Къахьегам»).

Ах доал долча къонача атлетех республика чемпион хилар Х. Ибраева («Къахьегам»), хІаьта къонахчарна юкъе хьалхара моттиг лаьцар Долгачева («Спартак»).

Деза̀ча доала атлеташта юкъе хьалхара моттиг лаьцар О. Евстигнеева («Спартак»). Цунах республика чемпион хилар. Къонахчарна юкъе хьалхара моттиг лаьцар Черняева («Къахьегам»).

Штангах ловзача хьалхара моттиг яьккхар «Къахьегам» яхача общества командас, шоллагІъар — «Спартака» обществас, кхоалагІъар «Хьувкъам» командас.

ШАШКАШ

БІаь клетка йолча шашкех ловзаш Нохч-ГІалгІай АССР хьалхара моттиг яккхара яхь хилар цхьа деношка шахматни клубе. ТІехдика ловзача шашкиста Трапицынв («Труд») хьалхара моттиг а яьккхар, хІаьта 1964 шера Нохч-ГІалгІай АССР-а бІаь клетка йолча шашкех ловзара чемпион а хилар.

ШоллагІа моттиг В. Никитинен («Спартак»), кхоалагІа — В. Силенкоск («Спартак») яьккхар. Респортсовета грамоташ еннай призови моттигаш яьхачарна. Вай республикерча шашкисташа шоай ловзара класса чІоагІа лакхъяьй.

О. НИКОЛАЕВ.

Доазол дехьара

Румынски Халкъа Республика. 10 шу соагІа ха я «Автобус» яха Бухарестски завод йиллa. Мекка хьалха латтача предприятех вaІ я из. КердагІа йолча оборудованеца кийчъаь я цун цехаш. Къахьегама оаcарле а арахецачe продукце дикал е лакхъар духьа толаеш къовсам доаттабеш я цун коллектив.

Сурта тІа: «Автобус» яхача заводерча цхьан цехе.

Аджерпресса—ТАСС-а сурт.

КПИ-КЕРДА ПРОГРАММА

БОМБЕЙ, 24 декабрь. (ТАСС). Дукхача деношка чІоагІа йийдачул тІехьагІа коьртера документ — Инде Коммунистически парте Программа тІаийцар КПИ верхІлача съездо.

Программа тІа анализ ю ший лоІам тІа дьлнача шерашка Инди социально - экономически дегІаахара, дІахо из дегІаахара наьхаш белгалду. Вихаро ше тешаду индийски халкъ, йоах Программа тІа, мехк капиталистически наькъашца дегІаухаш хилча, эксплуатацех, къелах, мохалах ше мукъадоалалург ца хиларах, цудухьа дегІаахара кхыкъхе никъ лохаш да из. Из хила беза эттара хьалха «хІалакьеш йолча шийн тІехьенца хІанзара капитализм дегІаахара процесс, деррига капиталистически гІулакхаш сиха цІендаь дІадахар во деце а, тІехьашна таттараь — низама доаш хургбола капиталистически боаца никъ».

Программа тІа оттаду къаманийн-демократически фронти къамандемократически пачхаьлкхех вІашагІйоллара декхар. Цу пачхаьлкхен Іаьхал леладергда империалистически вахкаи дІадикхарца, а феодальни пережиткаш дІадахарца, монополей эгилии дІаьккхарца къаьтдолаш йолча ерригача классашка цхьана. Мехкарча дукхача наьха болаш дегІабар а социально - экономически хувцамаш дар а бахьан долаш шийн соотношени кІоагІ кІеанга хувцалург дІагІоргьа болхлой класса а болхлой классех эхархой союза а пайдана йолча оагІорахьа, цунца пачхьалкхене болхлой классо кулгалдараш социализмага доалара хьал кийчдераш никъ а бовкхаш.

Съезде председательал вежа волчо массана раьза а волаш тІаийцай парте Программа аьнна хьахкайкадьча хана депутаташа, ура а етта, чІоагІа тІоароаш а детташ могадир из доархІанера документ—индийски къахьегамхой хьалха латтача отрада Программа хьахилар.

ВЕЛИКОБРИТАНЕ КОМПАРТЕ ТІАХЬЕХАМ

ЛОНДОН, 24 декабрь. (ТАСС). Маьхийн доходийн дьыкъера политика чакхйоаккхача законъ лаьца дага хиларах йолча (дукха йоацаш правительства, предпринимателий, тред-юнионий анналаша кулгаш дувьча) дельацца декхар — къахьегамхой алапена чІоагІа контроль оттаенга да, йоах «Дейли уоркер» яхача газето кепа теха сехкан аралаьккхача Великобритане Коммунистически парте заявлене тІа. Къахьегамах тела нах лаьхтІа. Къахьегамах тела нах лаьхтІа бара новкъарле е дага йолча правительства, йоах Компарте Политически комитето, цу цхьан хана цхьаккха лимит оттаьц маьхаш лакхдаре а хІаьта миттa частни компаней доходаш совъдахара а.

Из политика чакх а йоахаш, дІахо заявлене тІа, правительстваца лаьц Іалхьсате чІоагІа лакхлуш литта маьхаши прибылаши теркахье. Масала, укх шера 11 бетта 1963 шерарчул 400 миллион стерлингий фунт дукхагІа пайда баьннаб 3.720 йоккхача компанеца.

Мехкара хронически экономически халонаш, йоах Политически комитете, нийсъенний алапеш лакхдела сов дукхе дІадехар бахьан долаш, яхаш правительства хувцаш дола хабараш моттийта дувцаш хилар гучадоахих Компарте. Вай экономически халонаш нийсалу, йоах Политически комитете, английски промышленность тоьал эффективне ца хиларах, тІеза гІулакхашна дукха ахча аьйттар а капитал експорт яр а бахьан долаш. Профсоюзаш декхарийла я, йоах Компарте, из политика дІатІа ца оцаш йита а къахьегамах тела нах лаккхайтар духьа чІоагІа къовсам доттабе а. Мекка чуль а доазол араха а тІеза гІулакхашка дІадохийтар чІоагІа кІезигдарон монополеита наступлени ярон мара дІайоаккхаргьац английски экономика кризис.

ПРЕЗИДЕНТА КЕККОНЕНА ЛЕНИНА ОРДЕН ДІАЯЛАР

ХЕЛЬСИНКИ, 23 декабрь. (ТАСС). Сехьан Финляндерча СССР посольстве Финлянде президента У. К. Кекконена Ленина орден дІаелар СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела А. И. Микояна.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указ Іодийна ваьнначул тІехьагІа А. И. Микояна Ленина ордена цІе лента дІатІадол президента накъха тІа, награда хьехаярца цунна ловпа боакх цо.

Шийна награда аларах СССР Лакхехьарча Совета Президиума баркал аьлар президента У. К. Кекконена. Советски Союзаца дика доалахол а леладеш далара политика чІоагІъек дегІайоалаеш боккха безам болаш финсии халкъ хилар белгалдаьккхар цо.

ЯПОНИ. Мехка хІомай маьхаш лездалара духьала кхалнахъа демонстрацие хьаьр Токио дукха а йоалнаш. Цар парламенте хІачуделар потребительски товраштa, кхачан продукташтa маьхаш тІатохар, транспортаца лелара боаккха мах лакхбар хоанахьа доархІаш йола петиця.

Сурта тІа: демонстраце. Шелханоштa бе доаха баьца даара ший маьхаш тІаяола табличкаш. «Укх коартолах 23 иен доаки. ХІамаш эзъялара дуцьала да тхо» — уж дешаш чхдьа пайката тІа.

ТАСС фотохроника.

КХЕРАМЗЛЕН СОВЕТЕ

НЬЮ-ЙОРК, 22 декабрь. (ТАСС). Самарийнахьа дІахо а Сирен Израилен лоттьалханна хьажаш хилар Кхерамзлен Совет. Совета хьалхагІа хиначa заседане малхбузехьарча пачхьалкхенни вакалаша тІаоцийтанар Марокке делегаце оаша резолюце проект. Сирийски юрталтен доазонашкарча постантен чІоагІа бомбаш еттарах Израиль харцьелага советагара хьадехаш яр из проект. ТІаккха делегаце массехк поправка юкъейихьар США-с Англен резолюце проектана—Мароккен проекте санна, англо-американски проекте а оагІонаш тІехьех тоам бара йолча хІинча хамиссе бахкаца дизза накъа воагІаш хилара а, хІаьта ниттa инцидент хиначa районе машара лини оттаьра а. Англо-американски проекте хІаьта вІалла хьоахьа ца деш дут агресси яра Израиль бехктохкаме хилара хьакъехьара деш.

США, Англе, Франце, Норвеге делегаташ, чанкаинст а, хІаьта ниттa Берег Слоновой Кости, Боливе, Бразиле вакалаш а кулг ца айлеш Іейра марокканси поправкашта голосовани ечa хана, дукхагІа хилара ена 7 голос ца хиларах тІа ца оцаш йисар эттара доархІамера поправкаш. Марокканси предложенеш цар хьалканарех СССР-ен Чехословакен вакалашта Іарбий мехкий цІерах баркал аьлар Марокко вакала Сиди Баба.

Цул тІехьагІа голосовани оттайно цхьан йола англо-американски резолюце проект. Цунна тІехьа хилар 8 пачхьалкхе: США, Англи, Франци, Норвеги, чанкаинст а, хІаьта ниттa Боливи, Бразили, Берег Слоновой Кости. Цу проектана духьала хилар Марокко, СССР, Чехословаки вакалаш. Кхерамзлен Совета массаза болча членех ихьалне голос а ца хиларах тІа ца оцаш йисар проект.

Малхбузехьарча пачхьалкхенний делегатшна Израиль харцьелга тІаэпашар, аьлар заседани чакхйоаллаш Сире вакала Рафик Эль-Аша, хІана аьлча Іарбий Малхбеале моаш леладеча неоколониалистски гІулакхашта цар найда ийбу израильски доалерча гІозарех.

Тулорах барий планаш

БОНН, (ТАСС). ФРТ общественносте тІеоаца ФРГ-ен ГДР-ан юкъерча доазон тІа «атомни минай тІехкар» хьоде юрхІача Тренера-Хассела планаш. Цу планашта раьза боацаш массьанаш ух малхбузенгерманска газетий редакцешка уж газеташ деакархечкара. «Дер шпигель» яхача журнало хоам бу «атомни тІехкаро» даим кхераш сагото тІалоттаеш хургбола ФРТ доазоннарча районашка баха нах тІа-тІа дукхагІа саькуталдеш хиларах. КорсагІбахьнача дукхача городий бургомистрашa, лазу журнало, телефонаш ег Федерални оборона министерстве, цар хетт, минаех ца кхераш хІанз укх сахьата леза йиш йолаш хий тхо, яхаш.

Тулорах болча бундесверерча атомщикий бІехача планех бола хоам кхераш тІаийцар Малхбузен Германерча политически гІозаранца а. «Ди вельт» яхача газето беча хоамах, ФРТ дукхача политически делачашен политически организацешка хьадда юхатох атомни проект. «Политически кхетам ца хилар да» аьлла аьккхар шаи СДПГ председатела заместитела Венера. Уж тайпа гІулакхаш лехадеш бола нах, аьлар Венера, политически аренера дІабаха безам ба. «Политически тІехен гІулакхашка дакхача ше шийна тохара стратеги» я аьлар цу планах бундестагерча СДПГ фракце председатела Элера.

Бундесвера стратегий атомни проект «бІеха план» хиларах тарра лаьха а йоашкаш, «Ди тат» яхача газете лазу: «Цу тайппора, арене юха а гучаьнанай дІаяхача шерашка герзах ерийбалара деш нех дола гІулакхаш баьхдара хьаучттае гІийрта, кхераш тІатувсаш йола агресси я яьха белгало. Атомни минаш йоккха еза нах дукхагІа бахача районашка. Цкана инициатораш кхеробац кхыэттел цунна 10 миллион немцечоан ерригача ФРТ-ен духхьал кхераш тІаоттабеш хиларах йолча уйлано. Хьавда протест лаар мара кхы йоц дац цунна хала. ТІабоагІа кхераш юхатохар дукха массанаьа а дІайоарханнах яграьц, протеста[redacted]

США ПАЧЧАХЬАЛКХЕН ДЕПАРТАМЕНТА ЗАЯВЛЕНИ

ВАШИНГТОН, 23 декабрь. (ТАСС). Къулбехьен Вьетнамера американски тІема планаш лергтІа чакх ца йоалийташ, шоайларча метІаьленашта сехха кІоаргача баха къулбехьенхьет нахехка кхерадаш чоагабе аьрІах ВІашагІкхийттача Штаташа. Пачхьалкхен департамента хьархІа вена йоазон тІа аралаьккхача заявлене тІа белгалдех, россиии наьха оагІонахьара «ца хьна чугІертикга» хила лезарадоацаш йола правительство хила еза Къулбехьен Вьетнаме, нагахьа санна хІахо а Америка ший вовкъостал лехга цунна хьаштдале.

Пачхьалкхен департамента вена йоазонна волча вакала Макклоске сехкан пресс-конференце дІайийшача цу заявлене тІа аьлар: «Оаха хьалхагІа а дунеза белгалдаьхтача тайпара, Вьетконг эшаара дика кашьхал а йолаш гІулакхаш чакхдахара хилазе даргдоацаш хІета да, аракхьара пхьашкха тайпа группаш чугІертаьх хург а доацаш, деррига Іаьдал ший кара а хургдолаш йола правительство хьоекъ, хІаьта из а ВІашагІкхийттача Штаташа уж чакхдоаха гІулакхаш хьалхоацаргхилара лара а».

ЧОМБЕ ДОТТАГІИЙ— АФРИКА МОАСТАГІИЙ

КОНАКРИ, 24 декабрь. (ТАСС). Чомбе правительство аьле кІи йоакхаш йолчунара Гвинее цабезамера гІулакхаш хуцка ца душ хусаш да, аьлар Гвинейски Республика кхычІ мехкашцарча гІулакхий министра Лансана Беавоги моттигерча радио чу гІолла ше къамаьл деш. Чомбена пайдана долча оагІорахьа шоай гІулакхаш леладеш йолча правительстванех вахен африкански халкъий хьаштанта духьала лелаьдаь уж.

Чомбена оагІув биларана Африкагахьа букъ берзабаь аьнна, президента Секу Туре аь заявлени ше йоашхаш, Беавоги аьлар Гвинейски Республика президента из заявлени лаьй Африка моастагІашка — миччахьа уж бале а — африкански йоацача континенте а цунна чуьхь — Чомбе хьалхоацаш йолча правительстванех нахаген. Кхыча мехкашцарча гІулакхий министра чІоагІа бехке йир цхьабола «африкански мехкий хила хьакъ доацаш никалаш», — «империализман неоколониализман аьнар ху гера а хинна» дІаэтта леопольдвильски марионетка гадахарах.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ЛадувгІа

Радио: 6.30 — Юрта болхлошта боллоушта передача (нохчий меттала). 6.45 — Ареи боллоушта музыка. 7.10 — «Грозненский рабочий» «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.20 — Хоамаш передачай программей. 8.15 — «Сердало» газета оагІонаш тІара. 8.25 — «Принцесса цирка», яхача Кальмана оперетта темашта йола фантазеш. 8.45 — «Къона тІехье» яха передача (нохчий меттала). 16.00 — Передачай программа. 16.05 — Нохч-ГІалгІай литературе ловзаш яхалсга сурт-сибат яха литературни передача (гІалгІай меттала). 16.25—Ашараш. 16.30—Керда хоамаш (гІалгІай меттала). 16.45 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 17.00 — Зори Кавказа» яха радиожурнал.

Хьажа

Телевидене: 18.20 — Передачай программа. 18.25 — «Сатирически объектив» яха телевизиони журнал. 19.00 — Лоаца метражни фильм. 19.20—«ГІулакхашта вІашагІкхетара клуб». 20.00 — Берашта дола мультфильм. 21.10 — Передачай программа. 20.15 — «Дукха эзаш мишта хургъяр» яха художественни фильм. (Из фильм аьлхайтта шу делаьча долча берашта хьажа могадац). 21.55 — Эстрадни представлени.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный ЦІеча фронтовикий улица, 15. Телефонаш: редактора — 2-41-23; редактора зам. — 12-07-01; бехктохкама секретара — 2-45-48; партийни вахарен, промышленностен, юртбахамен, кехаташ отделий — 2-25-72; корректорсие — 2-09-20.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный ул. Красных фронтовиков, 15. Телефоны: редактора — 2-41-23; зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48; отделов партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного и писем — 2-25-72; корректорской — 2-09-20.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революце проспект.

Типография из-ва «Грозненский рабочий» Проспект Революции.

СФ02354. Заказ № 7082.